

- 1794 / 1 - 98 / 99

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999^(*)

30 OCTOBRE 1998

PROJET DE LOI

**modifiant la loi du 5 avril 1962
reconnaissant les modifications
de l'archevêché de Malines et
la création de l'évêché d'Anvers
et la loi du 4 mars 1870 sur le
temporel des cultes**

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le présent projet de loi tend à modifier la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'Archevêché de Malines et la création de l'Evêché d'Anvers et la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes afin d'une part d'aménager les dispositions légales sur le temporel des cultes comme suite à la scission de la province de Brabant et afin d'autre part, de fixer un régime spécifique de tutelle générale sur les actes et de tutelle coercitive sur les membres des administrations chargées de la gestion du temporel des cultes.

(*) Cinquième session de la 49ème législature

- 1794 / 1 - 98 / 99

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999^(*)

30 OKTOBER 1998

WETSONTWERP

**tot wijziging van de wet van 5 april
1962 houdende erkenning van de
wijzigingen aan het aartsbisdom
Mechelen en van de oprichting van
het bisdom Antwerpen en de wet van 4
maart 1870 op de temporaliën van de
erediensten**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Onderhavig wetsontwerp beoogt de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen en de wet van 4 maart 1870 op de temporaliën van de erediensten te wijzigen om enerzijds, de wettelijke bepalingen op de temporaliën van de erediensten in te richten ten gevolge van de splitsing van de provincie Brabant en om anderzijds, een specifiek stelsel van algemeen toezicht op de akten en van dwangvoogdij op de leden van de besturen belast met het beheer van de temporaliën van de erediensten vast te stellen.

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

I. Le temporel des cultes et la scission de la province de Brabant.

Les modifications à la Constitution des 5 mai et 18 juin 1993 ainsi que la loi du 16 juillet 1993 entraînent comme conséquence une importante réforme de l'Etat et plus spécialement en ce qui concerne la scission de la province de Brabant.

Au 1er janvier 1995 la Belgique compte dix provinces.

La scission de la province de Brabant fait apparaître la création des nouvelles provinces du Brabant wallon et du Brabant flamand et de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

Ces modifications concernent également l'organisation des cultes reconnus en Belgique.

En ce qui concerne le culte catholique pour la province de Brabant, les diocèses sont organisés par la loi du 5 avril 1962 qui reconnaît les modifications de l'Archevêché de Malines et la création de l'Evêché d'Anvers.

Cette loi dans son article premier reconnaît du point de vue de la législation civile, les modifications de l'Archevêché de Malines et la création du diocèse d'Anvers décidées par le Saint-Siège, selon les modalités fixées par les articles 2 et 3 :

— l'Archevêché de Malines-Bruxelles comprend la province de Brabant et l'arrondissement administratif de Malines, à l'exclusion des cantons de Lierre et de Heist-op-den-Berg;

— le diocèse d'Anvers comprend les arrondissements administratifs d'Anvers et de Turnhout et les cantons de Lierre et de Heist-op-den-Berg.

L'Archevêque de Malines-Bruxelles a deux résidences de rang égal, l'une à Malines, l'autre à Bruxelles ainsi que deux cathédrales : l'église Saint-Rombaut à Malines et l'église Saint-Michel et Gudule à Bruxelles.

L'article 4 de cette loi prévoit que le Roi fixe la participation de la province d'Anvers et de la province de Brabant aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et de Saint-Michel et Gudule en proportion de la population comprise dans l'Archevêché de Malines et conformément à l'article 111 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises.

Au 1er janvier 1995 les charges provinciales sont supportées par la province du Brabant wallon, la

I. De temporaliën van de erediensten en de splitsing van de provincie Brabant.

De wijzigingen aan de Grondwet van 5 mei en 18 juni 1993 evenals de wet van 16 juli 1993 hebben een belangrijke staatshervorming tot gevolg en in het bijzonder wat de splitsing van de provincie Brabant betreft.

Op 1 januari 1995 telt België tien provincies.

De splitsing van de provincie Brabant brengt de oprichting van de nieuwe provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant en het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad met zich mee.

Deze wijzigingen hebben eveneens een weerslag op de organisatie van de erkende erediensten in België.

Wat de katholieke eredienst voor de provincie Brabant betreft, zijn de bisdommen opgericht door de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen.

Deze wet erkent in zijn artikel 1, vanuit het oogpunt van de burgerlijke wetgeving, de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en de oprichting van het bisdom Antwerpen, waartoe door de Heilige Stoel is besloten, en dit volgens de modaliteiten bepaald door de artikelen 2 en 3:

— het aartsbisdom Mechelen-Brussel omvat de provincie Brabant en het administratief arrondissement Mechelen, met uitzondering van de kantons Lier en Heist-op-den-Berg ;

— het bisdom Antwerpen omvat de administratieve arrondissementen Antwerpen en Turnhout en de kantons Lier en Heist-op-den-Berg.

De Aartsbisschop van Mechelen-Brussel heeft twee evenwaardige residenties : een te Mechelen en een te Brussel, alsook twee kathedrale kerken : Sint-Rombouts, te Mechelen, en Sint-Michiël-en-Goedele, te Brussel.

Artikel 4 van deze wet voorziet dat de Koning het aandeel van de provincies Antwerpen en Brabant in de provinciële lasten voor de twee kathedrale kerkfabrieken bepaalt in verhouding tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking overeenkomstig artikel 111 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen.

Op 1 januari 1995 worden de provinciële lasten gedragen door de provincie Vlaams-Brabant, de provincie

province du Brabant flamand, la province d'Anvers et la Région de Bruxelles-Capitale pour l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

Pour les cultes reconnus non catholiques, la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes est d'application.

Seuls les cultes islamique et orthodoxe sont organisés sur la base territoriale des provinces.

Ajouter l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale dans l'article 19*bis* de cette loi est une nécessité.

Le présent projet de loi tend à modifier :

— les articles 2 et 4 de la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'Archevêché de Malines et la création de l'Evêché d'Anvers en remplaçant les mots «province de Brabant», par les mots «la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand, l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale» et l'article 19 bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes,

— en ajoutant dans cette loi un article 20 bis qui prévoit que, pour le temporel des cultes, le gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale exerce les compétences des gouverneurs de province et que pour l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, les dispositions de l'article 83 quinquies §1 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat, sont d'application.

II. Régime spécifique de tutelle générale sur les actes et de tutelle coercitive sur les membres des administrations chargées de la gestion du temporel des cultes.

Les modifications envisagées sont destinées à combler un vide juridique, né à la suite de la modification apportée en date du 30 mai 1989 par l'arrêté royal adaptant la Nouvelle loi communale en application de l'article 6 de la loi du 26 mai 1989 ratifiant l'arrêté royal du 24 juin 1988 portant codification de la loi communale sous l'intitulé «Nouvelle loi communale».

Waals-Brabant, de provincie Antwerpen en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest voor het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Voor de niet-katholieke erkende erediensten is de wet van 4 maart 1870 op de temporaliën van de erediensten van toepassing.

Alleen de islamitische en de orthodoxe erediensten zijn ingericht op basis van het grondgebied van de provincies.

Het toevoegen van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad in artikel 19*bis* van deze wet is noodzakelijk.

Onderhavig wetsontwerp beoogt te wijzigen :

— de artikelen 2 en 4 van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen door de vervanging van de woorden «de provincie Brabant» door de woorden «de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad» en artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op de temporaliën van de erediensten,

— door de invoeging van een artikel 20bis in deze wet dat voor de temporaliën van de erediensten voorziet dat de gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad de bevoegdheden uitoefent die aan de provinciegouverneurs worden toegewezen en dat voor het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad voorziet dat de bepalingen van artikel 83 quinquies § 1 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ingevoegd door de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, van toepassing zijn.

II. Specifiek stelsel van algemeen toezicht op de akten en van dwangvoogdij op de leden van de besturen belast met het beheer van de temporaliën van de erediensten.

De overwogen wijzigingen zijn bestemd om een juridische leemte op te vullen die ontstaan is ingevolge de wijziging aangebracht door het koninklijk besluit van 30 mei 1989 tot aanpassing van de Nieuwe gemeentewet in toepassing van artikel 6 van de wet van 26 mei 1989 ter bekrachtiging van het koninklijk besluit van 24 juni 1988 tot codificatie van de gemeentewet onder het opschrift «Nieuwe gemeentewet».

En effet :

— quant à la tutelle générale (art. 86 et 87 de la loi communale) : tant la doctrine que la jurisprudence administrative ont toujours reconnu au Roi le pouvoir d'annulation des actes des fabriques d'église en cas de violation de la loi ou de méconnaissance de l'intérêt général.

Cependant, des divergences de vue existaient quant au fondement juridique de ce pouvoir d'annulation. C'est pourquoi, en date du 14 novembre 1978, le Ministre de la Justice a consulté à ce propos le Conseil d'Etat. Celui-ci - section d'administration - a estimé dans son avis du 12 octobre 1979 que les termes «autorités communales» employés aux articles 86 et 87 de la loi communale visaient non seulement les autorités communales sensu stricto mais aussi les autorités administratives qui - comme les fabriques d'église, étant des établissements publics - ont la charge de la gestion d'un service décentralisé, organisé dans le cadre de la commune.

— quant à la tutelle coercitive (art. 88 de la loi communale) qui prévoit l'envoi d'un commissaire spécial auprès d'un organe décentralisé, tant la doctrine que la jurisprudence des cours et tribunaux, notamment l'arrêt de la Cour de Cassation du 13 avril 1882, pas 1882, I, p. 103, ont admis l'application de l'article 88 de la loi communale aux fabriques d'église.

Le Conseil d'Etat (section de législation) a confirmé dans son avis du 16 avril 1986 l'application des articles 86, 87 et 88 de la loi communale aux fabriques d'église.

*
* *

Dans son avis du 15 juin 1998, le Conseil d'Etat a avant tout examiné la compétence du Ministre de la justice en matière de tutelle, plus précisément en ce qui concerne la tutelle générale et la tutelle coercitive telles qu'imposées aux membres des fabriques d'églises par le présent projet de loi.

L'avis réfère en premier lieu à l'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles qui règle la répartition des compétences entre les Régions et l'Etat fédéral en matière de tutelle sur les provinces, les communes et les agglomérations et fédérations de communes. L'examen de cet article de la loi spéciale du 8 août 1980, l'analyse des avis rendus précédemment par le Conseil d'Etat sur cette

Inderdaad :

— wat het algemeen toezicht betreft (art. 86 en 87 van de gemeentewet) : zowel de rechtsleer als de administratieve rechtspraak hebben steeds aan de Koning de vernietigingsmacht toebedeeld voor de akten der kerkfabrieken die de wet schenden of het algemeen belang schaden.

Er bestonden nochtans meningsverschillen omtrent de juridische grondslag van deze vernietigingsmacht. Daarom heeft de Minister van Justitie op 14 november 1978 de Raad van State geraadpleegd. Deze - afdeling administratie - heeft in haar advies van 12 oktober 1979 geoordeeld dat de termen «gemeentelijke overheden» die gebruikt worden in de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet niet alleen de gemeentelijke overheden in de strikte zin beogen maar ook de administratieve overheden die - zoals de kerkfabrieken, zijnde openbare besturen - belast zijn met het beheer van een gedecentraliseerde dienst, georganiseerd in het raam van de gemeente.

— wat de dwangvoogdij betreft (artikel 88 van de gemeentewet) die bestaat in het sturen van een bijzondere commissaris naar een gedecentraliseerd bestuur, heeft zowel de rechtsleer als de rechtspraak van de hoven en de rechtbanken, onder meer het arrest van het Hof van Cassatie van 13 april 1882, Pas. 1882, I, blz. 103, de toepassing van artikel 88 van de gemeentewet op de kerkfabrieken aanvaard.

De Raad van State (afdeling Wetgeving) heeft in haar advies van 16 april 1986 de toepassing van de artikelen 86, 87 en 88 van de gemeentewet op de kerkfabrieken bevestigd.

*
* *

De Raad van State heeft in zijn advies van 15 juni 1998 vooreerst de bevoegdheid van de Minister van Justitie onderzocht op het vlak van toezicht, meer bepaald in verband met het algemeen en dwingend toezicht zoals dat op de leden van de kerkfabrieken wordt ingesteld door het onderhavig wetsontwerp.

Vooreerst wordt verwezen naar artikel 7 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen welke de verdeling van de bevoegdheden tussen de gewesten en de federale staat inzake toezicht op de provincies, de gemeenten en op de agglomeraties en federaties van gemeente regelt. Uit de toetsing van dit artikel uit de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980, de analyse van voorgaande

matière et la jurisprudence de la Cour d'Arbitrage permettent au Conseil d'Etat de tirer la conclusion suivante :

— l'Etat fédéral est compétent pour légiférer dans la matière dite du « temporel des cultes », dès lors que ni la Constitution, ni la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles n'attribuent cette compétence aux Communautés ou aux Régions;

— le législateur fédéral est compétent, en application de l'article 7, alinéa 1er, b, de la loi spéciale du 8 août 1980, pour instaurer une tutelle spécifique sur le temporel des cultes, exclusive de la compétence des Régions.

En ce qui concerne les articles 2 et 3, l'avis souligne que l'article 4 de la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'archevêché de Malines et la création de l'évêché d'Anvers habilite le Roi à fixer la participation de la province d'Anvers et de la province de Brabant aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule, en proportion, notamment, de la population comprise dans l'archidiocèse. L'article 3 du présent projet remplace cette disposition en indiquant que les charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule seront désormais assumées par la province d'Anvers, la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand et la Région de Bruxelles-Capitale, notamment en proportion de la population comprise dans l'archidiocèse. Le Conseil d'Etat observe qu'en vertu de l'article 83quinquies, § 1er, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, il appartient au Conseil et au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale d'exercer les missions d'administration générale qui sont exercées respectivement par les conseils provinciaux et les députations permanentes des provinces.

Par la suite, les articles 86, 87 et 88 de la loi communale sont devenus les articles 264, 265 et 266 de la Nouvelle loi communale. Ces nouvelles dispositions ont la particularité de limiter leur champ d'application aux communes de la région de langue allemande, aux communes énumérées par l'article 7 des lois sur l'emploi des langues en matière administrative coordonnées le 18 juillet 1966 et aux communes de Comines, Warneton et Fourons. Pour toutes les autres communes, les législateurs régionaux sont donc devenus compétents conformément à l'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, modifié par la loi du 8 août 1988.

adviezen welke de Raad van State in verband met deze materie heeft uitgebracht en de rechtspraak van het Arbitragehof, meer bepaald het arrest 38 van 30 juni 1987, komt de Raad van State tot de volgende conclusie:

— de federale staat is bevoegd om wetten te maken met betrekking tot de zogenaamde « temporeliën van de erediensten », aangezien noch de Grondwet, noch de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen die bevoegdheid aan de Gemeenschappen of de Gewesten hebben toegewezen;

— de federale wetgever is eveneens met toepassing van artikel 7, 1°, b, van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 bevoegd om een specifiek toezicht in te stellen op de temporeliën van de erediensten waarbij iedere bevoegdheid van de Gewesten wordt uitgesloten.

Wat betreft de artikelen 2 en 3 werpt het verslag op dat het artikel 4 van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen de Koning machtigt het aandeel te bepalen van de provincie Antwerpen en de provincie Brabant in de provinciaalasten voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele, onder meer in verhouding tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking. Artikel 3 van het onderhavig ontwerp vervangt die bepaling en stelt dat de provinciaalasten voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele voortaan gedragen worden door de provincie Antwerpen, de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in verhouding onder meer tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking. De Raad van State stelt dat krachtens artikel 83 quinquies §1 van de Bijzondere Wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen het aan de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering toekomt om de taken van algemeen bestuur uit te oefenen die respectievelijk door de provincieraden en de bestendige deputaties van de provincies werden uitgeoefend.

Nadien zijn de artikelen 86, 87 en 88 van de gemeentewet de artikelen 264, 265 en 266 van de Nieuwe gemeentewet geworden. Deze nieuwe beschikkingen hebben het bijzonder kenmerk hun toepassingsgebied te beperken tot de gemeenten van het Duitse taalgebied, de gemeenten opgesomd in het artikel 7 van de wetten op het taalgebruik in bestuurszaken gecoördineerd op 18 juli 1966 en de gemeenten Komen, Waasten en Voeren. Voor al de andere gemeenten zijn de regionale wetgevers bevoegd overeenkomstig artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op de hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988.

Par contre, l'article 7 de la loi du 8 août 1980 de réformes institutionnelles n'a pas transféré aux Régions l'organisation des procédures de la tutelle administrative sur les fabriques d'église, ni l'exercice de cette tutelle. Cela a été confirmé par le Conseil d'Etat, dans son avis (déjà cité) du 16 avril 1986, qui conclut que la tutelle sur le temporel des cultes est restée de la compétence du législateur national (fédéral).

La loi du 8 août 1988 modifiant la loi du 8 août 1980 n'a apporté aucun changement au principe.

Ainsi, la limitation, dans la Nouvelle loi communale, de l'exercice par le Roi du pouvoir de tutelle, combinée à la constatation que l'organisation de la tutelle administrative sur les fabriques d'église est demeurée matière nationale (fédérale), a pour conséquence qu'actuellement il n'existe aucun texte légal qui organise la tutelle générale sur les actes et la tutelle coercitive sur les membres des administrations chargées de la gestion du temporel des cultes, sur le territoire de la majorité des communes.

*
* *

Il faut donc remédier à ce vide juridique par l'élaboration d'un régime spécifique qui fait l'objet du présent projet de loi.

Celui-ci tend à modifier la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes :

a) en insérant dans cette loi un chapitre 1er bis qui fixe un régime de tutelle générale sur les actes et de tutelle coercitive sur les membres des fabriques d'église, ainsi qu'un chapitre II bis qui fixe un régime de tutelle générale sur les actes et de tutelle coercitive sur les membres de fabriques cathédrales;

b) en remplaçant dans cette loi l'intitulé du chapitre III et l'article 18, en vue d'élargir le nouveau régime de tutelle générale et coercitive aux conseils d'administration des églises protestante, israélite et anglicane, ainsi qu'en remplaçant l'alinéa 4 de l'article 19 bis, en vue d'élargir le nouveau régime de tutelle générale et de tutelle coercitive des fabriques cathédrales, organisées sur la base territoriale provinciale, aux administrations chargées de la gestion du temporel des cultes islamique et orthodoxe, également organisées sur la base territoriale provinciale.

Daarentegen heeft artikel 7 van de wet van 8 augustus 1980 op de hervorming der instellingen noch de organisatie van de procedures van het administratief toezicht op de kerkfabrieken noch de uitoefening van dit toezicht overgedragen aan de Gewesten. Dit is door de Raad van State in haar advies van 16 april 1986 (reeds vermeld) bevestigd, dewelke besluit dat de voogdij op de temporaliën der erediensten tot de bevoegdheid van de nationale (federale) wetgever is gebleven.

De wet van 8 augustus 1988 die de wet van 8 augustus 1980 wijzigt, heeft geen enkele verandering aan dit beginsel met zich meegebracht.

Zo heeft de beperking, in de Nieuwe gemeentenwet, van de uitoefening der voogdij door de Koning samen met de vaststelling dat de organisatie van het bestuurlijk toezicht op de kerkfabrieken een nationale (federale) materie is gebleven, tot gevolg dat er momenteel geen enkele wettelijke tekst is die, op het grondgebied van het merendeel van de gemeenten, het algemeen toezicht op de akten en de dwangvoogdij op de leden van de besturen belast met het beheer der temporaliën van de erediensten, organiseert.

*
* *

Deze juridische leemte dient derhalve opgevuld te worden door een specifiek stelsel dat in het huidig wetsontwerp wordt uitgewerkt.

Het beoogt de wet van 4 maart 1870 op de temporaliën van de erediensten te wijzigen :

a) door de invoeging in die wet van een hoofdstuk I bis dat een stelsel vaststelt van algemeen toezicht op de akten en van dwangvoogdij op de leden van de kerkfabrieken en van een hoofdstuk II bis dat een stelsel vaststelt van algemeen toezicht op de akten en van dwangvoogdij op de leden van de kathedrale kerkfabrieken ;

b) door de vervanging in die wet van het opschrift van hoofdstuk III en van artikel 18, met het oog op de uitbreiding van het nieuw stelsel van algemeen toezicht en van dwangvoogdij tot de bestuursraden der protestantse, israëlitische en anglicaanse kerken, evenals door de vervanging van lid 4 van artikel 19 bis, met het oog op de uitbreiding van het nieuw stelsel van algemeen toezicht en van dwangvoogdij der kathedrale kerkfabrieken ingericht op basis van het grondgebied van de provincie, tot de besturen belast met het beheer van de temporaliën der islamitische en orthodoxe erediensten, eveneens ingericht op basis van het grondgebied van de provincie.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article premier

Vu que le projet de loi a trait à une matière qui ne relève ni du monocalaméralisme obligatoire (article 74 de la Constitution) ni du bicaméralisme obligatoire (article 77 de la Constitution), le présent projet de loi règle une matière bicamérale optionnelle telle que visée à l'article 78, alinéa premier, de la Constitution.

Article 2

Le présent projet reprend le texte de l'accord de coopération du 30 mai 1994 entre l'autorité fédérale, la Communauté française, la Communauté flamande, la Région flamande, la Région wallonne et la Région de Bruxelles-Capitale pour le transfert obligatoire, sans indemnisation du personnel et des biens, droits et obligations de la province de Brabant vers la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand, la Région de Bruxelles-Capitale, les Commissions communautaires visées à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, et vers l'autorité fédérale. L'article 46 de cet accord précise plus particulièrement la participation de la province du Brabant flamand, de la province du Brabant wallon et de la Région de Bruxelles-Capitale aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule. L'on peut raisonnablement supposer que la Région de Bruxelles-Capitale se rallie à cet accord et qu'elle a, de son plein gré, donné suite à l'exécution de l'arrêté royal du 10 avril 1995.

La scission de la province du Brabant fait apparaître la création des nouvelles provinces du Brabant wallon, du Brabant flamand et de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

L'article 2 du présent projet de loi tend à modifier l'article 2 de la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'Archevêché de Malines et la création de l'Evêché d'Anvers en remplaçant les mots «la province de Brabant», par les mots «la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand, l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale».

COMMENTAAR OP DE ARTIKELEN

Artikel 1

Gelet op het feit dat het ontwerp van wet een aan gelegenheid betreft die noch onder het obligatoire monocalameralisme (artikel 74 van de Grondwet), noch onder het obligatoire bicameralisme valt (artikel 77 van de Grondwet), regelt dit wetsontwerp een optioneel bicameral aan gelegenheid bedoeld in artikel 78, eerste lid, van de Grondwet.

Artikel 2

Het voorgelegde ontwerp herneemt de tekst van het samenwerkingakkoord van 30 mei 1994 tussen de federale staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Geest, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor de verplichte overheveling zonder schadeloosstelling van het personeel en de goederen, rechten en verplichtingen van de provincie Brabant naar de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschapssommissies bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, en naar de federale overheid. Meer specifiek wordt in artikel 46 van dat akkoord de deelname van de provincies Vlaams- en Waals-Brabant en van het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest bepaald in de provinciale lasten betreffende de fabrieken van de Sint-Rombouts- en de Sint-Michielskathedraal. Er mag geredelijk van de hypothese worden uitgegaan dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met dit akkoord instemt en dat zij op vrijwillige basis gevolg heeft gegeven aan de uitvoering van het koninklijk besluit van 10 april 1995.

De splitsing van de provincie Brabant brengt de oprichting van de nieuwe provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant en het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad met zich mee.

Artikel 2 van het onderhavig wetsontwerp beoogt artikel 2 te wijzigen van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen door de vervanging van de woorden «de provincie Brabant» door de woorden «de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad».

Article 3

L'article 3 du présent projet de loi tend à modifier l'article 4 de la même loi par les dispositions suivantes :

«Art. 4. Le Roi fixe la participation de la province d'Anvers, de la province du Brabant wallon, de la province du Brabant flamand et de la Région de Bruxelles-Capitale aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule, en proportion de la population comprise dans l'archidiocèse, conformément à l'article 111 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises».

Cet article suit les dispositions notamment des articles 42 et 46 de l'accord de coopération du 30 mai 1994 entre l'autorité fédérale, la Communauté française, la Communauté flamande, la Région flamande, la Région wallonne et la Région de Bruxelles-Capitale pour le transfert obligatoire, sans indemnisation du personnel et des biens, droits et obligations de la province de Brabant vers la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand, la Région de Bruxelles-Capitale, les Commissions communautaires visées à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, et vers l'autorité fédérale.

En effet, pour le bon fonctionnement des institutions, il est nécessaire de prévoir l'adaptation de la répartition des charges suivant les relevés officiels du chiffre de la population du Royaume à la date du 1er janvier 1995. C'est pourquoi, le nombre d'habitants d'une part de la province du Brabant wallon (arrondissement de Nivelles), de la province du Brabant flamand (arrondissements de Hal-Vilvorde et Louvain) et de la Région de Bruxelles-Capitale (arrondissement de Bruxelles-Capitale) compris dans l'Archevêché de Malines-Bruxelles doit être fixé respectivement à 336.505, 995.266, 951.580 et, d'autre part, des cantons de Malines et de Willebroek, dans la province d'Anvers qui font également partie de l'Archevêché, à 187.567.

La participation de la province d'Anvers, de la province du Brabant wallon, de la province du Brabant flamand et de la Région de Bruxelles-Capitale aux charges éventuelles afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut à Malines et des Saints-Michel-et-Gudule à Bruxelles, doit être fixée respectivement à 7,60 %, 13,62 %, 40,28 % et 38,50 % compte non tenu du dixième de ces charges incombant d'avance à chaque province et pour l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, à la Région de Bruxelles-Capitale, pour le siège archiepiscopal situé sur son territoire.

Artikel 3

Artikel 3 van het onderhavig wetsontwerp beoogt artikel 4 van dezelfde wet te wijzigen door de volgende bepalingen :

«Art. 4. De Koning bepaalt het aandeel van de provincie Antwerpen, de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest in de provincie-lasten voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele in verhouding tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking, overeenkomstig artikel 111 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 betreffende de kerkfabrieken.»

Dit artikel volgt de bepalingen van inzonderheid de artikelen 42 en 46 van het samenwerkingsakkoord van 30 mei 1994 tussen de federale overheid, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest voor de verplichte overheveling zonder schadeloosstelling van het personeel en de goederen, rechten en verplichtingen van de provincie Brabant, naar de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschapscommissies bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, en naar de federale overheid.

Inderdaad, voor de goede werking van de instellingen is het noodzakelijk te voorzien in de aanpassing van de verdeling van de lasten volgens de officiële opgave van 's Rijks bevolkingscijfer op 1 januari 1995. Daarom dient enerzijds het aantal inwoners van de provincie Vlaams-Brabant (de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven), van de provincie Waals-Brabant (het arrondissement Nijvel) en van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest (het arrondissement Brussel-Hoofdstad), behorende tot het aartsbisdom Mechelen-Brussel, vastgesteld te worden op respectievelijk 995.266, 336.505, 951.580 en anderzijds het aantal inwoners van de kantons Mechelen en Willebroek in de provincie Antwerpen, die eveneens tot het Aartsbisdom behoren, op 187.567.

Het aandeel van de provincie Antwerpen, van de provincie Vlaams-Brabant, van de provincie Waals-Brabant en van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest in de eventuele lasten van de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts te Mechelen en Sint-Michiël-en-Goedele te Brussel, moet respectievelijk vastgesteld worden op 7,60 %, 40,28 %, 13,62 % en 38,50 % zonder rekening te houden met het tiende van deze lasten dat vooraf ten laste komt van iedere provincie en voor het administratief arrondissement van Brussel-Hoofdstad, van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest voor de op hun grondgebied gevestigde aartsbisschoppelijke zetel.

Article 4

L'insertion dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes d'un chapitre 1er bis distinct du chapitre 1er et intitulé «De la tutelle générale et de la tutelle coercitive» vise à bien différencier les formes de tutelle administrative applicables aux fabriques d'église.

En effet, le régime actuel de tutelle administrative sur les fabriques d'église organisé par la loi précitée se caractérise dans son chapitre 1er par l'exercice d'une tutelle spéciale sur les budgets et les comptes de ces administrations culturelles.

L'insertion d'un chapitre 1er bis dans la même loi tend à établir un régime de tutelle générale sur les actes et de tutelle coercitive sur les membres des fabriques d'église. Toutefois, cette tutelle générale ne portera pas sur des actes particuliers des fabriques d'églises comme les budgets et les comptes, car ceux-ci sont déjà réglementés par la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes.

Dans les articles proposés, les termes «chef diocésain» sont remplacés par l'expression «autorité culturelle compétente», dans le souci de préserver l'autonomie des cultes pour leur organisation interne. Le texte a ainsi été adapté à la proposition formulée dans l'avis du Conseil d'Etat.

L'article 15 bis projeté confie au gouverneur de province l'exercice du pouvoir de suspension d'une délibération prise par une fabrique d'église, dans le cas où celle-ci sort de ses attributions, viole la loi ou blesse l'intérêt général. Le gouverneur de province demeure le mieux placé pour prendre un tel arrêté, compte tenu des éléments d'information en sa possession relativement au fonctionnement des fabriques d'églises, aux décisions que prennent ces administrations, à la comptabilité qu'elles dressent et aux travaux qu'elles font exécuter aux édifices du cultes.

L'article 15 ter projeté organise une tutelle d'annulation sur les actes des fabriques d'église, en cas de violation de la loi ou de blessure de l'intérêt général.

Ce procédé de tutelle administrative est confié au gouverneur de province car il est le mieux placé pour prendre une telle mesure, compte tenu des informations dont il dispose.

Le Conseil d'Etat s'interroge sur les modalités d'intervention de la députation permanente, les actes des

Artikel 4

De invoeging in de wet van 4 maart 1870 op de temporalien van de erediensten van een hoofdstuk I bis, verschillend van het hoofdstuk I, met als opschrift «Over het algemeen toezicht en de dwangvoogdij» beoogt een duidelijk onderscheid te maken tussen de vormen van het bestuurlijk toezicht die op de kerkfabrieken toepasselijk zijn.

Het huidig stelsel van bestuurlijk toezicht op de kerkfabrieken door genoemde wet ingesteld, wordt inderdaad in haar hoofdstuk I gekenmerkt door het uitoefenen van een bijzonder toezicht op de begrotingen en de rekeningen van die culturele besturen.

De invoeging in dezelfde wet van een hoofdstuk I bis beoogt het vestigen van een stelsel van algemeen toezicht op de akten en van dwangvoogdij op de leden van de kerkfabrieken, maar het algemeen toezicht geldt niet voor bijzondere handelingen van de kerkfabrieken zoals de begrotingen en de rekeningen, waarvoor thans reeds een regeling in de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten is voorzien.

In de voorgestelde artikelen worden de woorden de voor de eredienst bevoegde overheid gebruikt in plaats van het hoofd van het bisdom teneinde de autonomie van de erediensten wat betreft hun interne organisatie te eerbiedigen. De tekst werd bijgevolg aan het voorstel van het advies van de Raad van State aangepast.

Het ontworpen artikel 15 bis vertrouwt aan de provinciegouverneur de uitoefening van de macht tot schorsing toe van een beraadslaging van een kerkfabriek wanneer zij haar bevoegdheden te buiten gaat, de wet schendt of het algemeen belang schaadt. De provinciegouverneur blijft het best geplaatst om een dergelijk besluit te nemen, gelet op de informatie waarover hij beschikt nopens de werking van de kerkfabrieken, de beslissingen welke die besturen nemen, de boekhouding die ze er op nahouden en de werken die ze laten uitvoeren aan de gebouwen van de eredienst.

Het ontworpen artikel 15 ter stelt een vernietigingstoezicht in op de beslissingen van de kerkfabrieken waardoor de wet geschonden of het algemeen belang geschaad wordt.

Dit procédé van bestuurlijk toezicht wordt toevertrouwd aan de provinciegouverneur omdat hij het best geplaatst is een dergelijke maatregel te treffen rekening houdend met de inlichtingen waarover hij beschikt.

De Raad van State stelt zich vragen bij de nadere regels voor het optreden van de bestendige deputatie

fabriques d'églises étant communiqués au gouverneur de la province. Toutefois, l'approbation de la députation permanente est parfois exigée, plus particulièrement dans le cadre d'une tutelle spéciale portant sur certains actes des fabriques d'églises. Cette tutelle spéciale pourrait ainsi être suivie de la tutelle générale. (Tel pourrait p.ex. être le cas lorsqu'il est procédé à la répartition judiciaire des biens en cas de dissolution d'une fabrique d'église).

Etant donné la gravité d'une telle mesure, le Roi peut mettre à néant un tel arrêté dans le délai d'un mois à partir de la notification de l'arrêté à la fabrique d'église, au chef diocésain et au ministre de la Justice.

L'article 15 quater projeté prévoit que seule la tutelle générale - par le biais d'une liste communiquée trimestriellement au gouverneur de province - soit applicable aux opérations civiles effectuées par les fabriques d'église et à l'acceptation des libéralités qui leur sont faites, pour autant que la valeur de ces actes ne dépasse pas 400.000 francs, cela afin de ne pas entraver la bonne gestion des administrations fabriciennes. Le montant de 400.000 francs peut être modifié par le Roi en cas de brusque érosion monétaire. Afin de rencontrer les observations du Conseil d'Etat, des dispositions modifiant les articles 59 et 62 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques d'églises ont été intégrées à la fin du présent projet de loi.

L'article 15 quinquies projeté donne la faculté au gouverneur de province d'envoyer un ou plusieurs commissaires auprès d'une fabrique d'église.

Le mandat donné au commissaire spécial peut se limiter à prendre des renseignements ou, le cas échéant, aller jusqu'à prendre des mesures coercitives visant au respect de la loi, notamment en cas de négligence ou d'indifférence de la part des membres d'une fabrique d'église.

Ce procédé de tutelle administrative s'inspire du texte de l'article 88 de la loi communale du 30 mars 1836 dont l'application aux membres des fabriques d'église a été admise par la jurisprudence de la Cour de Cassation (Cass. 13 avril 1882, Pas 1882, p. 103).

Le Conseil d'Etat, dans son avis du 16 avril 1986, confirme l'application des articles 86, 87 et 88 de la loi communale du 30 mars 1836 aux fabriques d'église. Dans ce même avis, le Haut Collège conclut que la tutelle administrative sur le temporel des cultes est restée de la compétence nationale (fédérale). C'est la raison pour laquelle une copie des arrêtés de suspension et d'annulation est transmise immédiatement au

aangezien de handelingen van de kerkfabrieken aan de provinciegouverneur ter kennis worden gebracht. Evenwel is in bepaalde gevallen de goedkeuring van de bestendige deputatie vereist meer specifiek in het kader van het bijzonder toezicht op bepaalde handelingen van de kerkfabrieken. In dat geval zou het algemeen toezicht dan kunnen volgen op het bijzonder toezicht. (In dit geval kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de gerechtelijke verdeling in geval van de ontbinding van een kerkfabriek).

Gelet op de zwaarte van zo een maatregel, kan de Koning een dergelijk besluit vernietigen binnen de termijn van een maand vanaf de betekening van het besluit aan de kerkfabriek, het hoofd van het bisdom en de minister van Justitie.

Het ontworpen artikel 15 quater voorziet dat alleen het algemeen toezicht - door middel van een lijst die driemaandelijks wordt medegedeeld aan de provinciegouverneur - van toepassing is op de burgerlijke verrichtingen gesteld door de kerkfabrieken en op de aanvaarding van de hun gedane beschikkingen ten kosteloozen titel voor zover de waarde van deze akten het bedrag van 400.000 frank niet overschrijdt, zulks om het goed beheer van de kerkbesturen niet te belemmeren. Het bedrag van 400.000 frank kan door de Koning gewijzigd worden in geval van plotse muntontwaarding. Teneinde tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad van State werd in fine van onderhavig wetsontwerp de wijziging opgenomen van de artikelen 59 en 62 van het Keizerlijk Decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken.

Het ontworpen artikel 15 quinquies geeft aan de provinciegouverneur de mogelijkheid om één of meer commissarissen naar een kerkfabriek te zenden.

De opdracht van de bijzondere commissaris kan zich beperken tot het inwinnen van inlichtingen of kan gebeurlijk gaan tot het nemen van dwangmaatregelen met het oog op het doen eerbiedigen van de wet, onder meer in het geval van nalatigheid of onverschilligheid van de leden van een kerkfabriek.

Dit procédé van bestuurlijk toezicht wordt ingegeven door de tekst van artikel 88 van de gemeentewet van 30 maart 1836 waarvan de rechtspraak van het Hof van Cassatie de toepassing op de leden van de kerkfabrieken heeft aanvaard (Cass. 13 april 1882, Pas. 1882, blz. 103).

De Raad van State bevestigt in haar advies van 16 april 1986 de toepassing van de artikelen 86, 87 en 88 van de gemeentewet van 30 maart 1836 op de kerkfabrieken. In hetzelfde advies besluit het Hoog College dat het bestuurlijk toezicht op de temporaliën van de eredienssten tot de nationale (federale) bevoegdheid is blijven behoren. Dit is de reden waarom een afschrift van de schorsings- en vernietigings-

ministre de la Justice, suivant la législation générale sur les cultes et en particulier l'arrêté royal du 4 juin 1840 portant que les affaires concernant les cultes sont distraites du département de l'Intérieur et réunies à celui de la Justice.

Ainsi, en cas d'annulation d'une décision d'une fabrique d'église par le gouverneur de province, le Roi pourra mettre à néant un arrêté de ce type, sur proposition du ministre de la Justice, et cela à bref délai.

Dans le même sens, une notification au ministre de la Justice de la décision du gouverneur de province concernant l'envoi d'un commissaire spécial auprès d'une fabrique d'église, est exigée.

Article 5

L'insertion d'un chapitre II bis, intitulé «De la tutelle générale et de la tutelle coercitive» dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes, vise, au même titre que l'insertion d'un chapitre 1er bis, à différencier le régime actuel de tutelle spéciale sur la comptabilité des fabriques cathédrales décrit au chapitre II et le régime de tutelle générale et coercitive prévu dans le présent projet sur les actes et les membres des fabriques cathédrales. Il faut préciser que, contrairement aux fabriques d'église, qui sont des établissements publics organisés au niveau de la commune, les fabriques cathédrales sont des administrations culturelles organisées au niveau provincial.

L'article 17 bis projeté prévoit l'exercice d'un pouvoir de tutelle de suspension confié au ministre de la Justice selon les mêmes termes que ceux prévus par l'article 15 bis contenu dans le présent projet. En effet, le ministre de la Justice dispose sur les fabriques cathédrales d'éléments d'information comparables à ceux dont dispose le gouverneur de province sur les fabriques d'église, organisées sur base communale.

L'article 17 ter projeté s'inspire du texte de l'article 15 ter contenu dans le présent projet. Cette tutelle administrative d'annulation est confiée au Roi.

L'article 17 quater projeté s'inspire de l'article 15 quater contenu dans le présent projet, pour organiser la tutelle générale sur les opérations civiles effectuées par les fabriques cathédrales et l'acceptation des libéralités qui leur sont faites, quand la valeur

besluiten onmiddellijk wordt overgezonden aan de minister van Justitie, overeenkomstig de algemene wetgeving op de erediensten en in het bijzonder het koninklijk besluit van 4 juni 1840 dat bepaalt dat de aangelegenheden die de erediensten aangaan onttrokken worden aan het departement van Binnenlandse Zaken en gevoegd worden bij dit van Justitie.

Aldus zal de Koning, in geval van vernietiging van een besluit van een kerkfabriek door de provinciegouverneur, een dergelijk besluit binnen een korte tijd kunnen teniet doen op voordracht van de Minister van Justitie.

In dezelfde zin wordt een betekening aan de minister van Justitie vereist van de beslissing van de provinciegouverneur tot het zenden van een commissaris naar een kerkfabriek.

Artikel 5

De invoeging in de wet van 4 maart 1870 op de temporaliën van de erediensten van een hoofdstuk II bis, onder het opschrift «Over het algemeen toezicht en de dwangvoogdij», beoogt, zoals de invoeging van een hoofdstuk I bis, een onderscheid te maken tussen het thans geldend stelsel van bijzonder toezicht op de boekhouding van de kathedrale kerkfabrieken, beschreven in hoofdstuk II, en het stelsel van algemeen toezicht en dwangvoogdij vervat in onderhavig ontwerp op de akten en de leden van de kathedrale kerkfabrieken. Het dient verduidelijkt dat in tegenstelling tot de kerkfabrieken die openbare instellingen zijn, ingericht op gemeentelijk vlak, de kathedrale kerkfabrieken culturele besturen zijn die op provinciaal vlak zijn ingericht.

Het ontworpen artikel 17 bis regelt de uitoefening van een schorsingstoezicht, bevoegdheid toegekend aan de minister van Justitie in dezelfde termen als die vervat in artikel 15 bis van onderhavig ontwerp. De minister van Justitie beschikt inderdaad over informatie in verband met de kathedrale kerkfabrieken die gelijkaardig zijn aan die waarover de provinciegouverneur beschikt in verband met de kerkfabrieken ingericht op het gemeentelijk vlak.

Het ontworpen artikel 17 ter is ingegeven door de tekst van artikel 15 ter van dit ontwerp. Dit bestuurlijk vernietigingstoezicht wordt toegekend aan de Koning.

Het ontworpen artikel 17 quater wordt ingegeven door artikel 15 quater van onderhavig ontwerp voor het regelen van het algemeen toezicht op de burgerlijke verrichtingen gedaan door de kathedrale kerkfabrieken en de aanvaarding van de hun gedane be-

de ces actes ne dépasse pas 400.000 francs; le ministre de la Justice exerce dans ce cas la tutelle générale.

L'article 17 quinquies projeté s'inspire de l'article 15 quinquies contenu dans le présent projet pour l'envoi d'un commissaire auprès d'une fabrique cathédrale; le ministre de la Justice exerce ici ce pouvoir.

Article 6

L'intitulé actuel du chapitre III de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes concerne la tutelle administrative sur la comptabilité des administrations cultuelles des autres cultes reconnus. Il est donc nécessaire de modifier cet intitulé en y ajoutant une mention spéciale à la tutelle générale et coercitive.

Article 7

Le remplacement de l'article 18 de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes est nécessaire. En effet, le régime de tutelle administrative générale et coercitive contenu dans le chapitre 1er bis projeté doit être rendu applicable aux conseils d'administration des églises protestante, anglicane et israélite, au même titre que les dispositions relatives aux budgets et aux comptes des fabriques d'église.

Il faut noter que les conseils d'administration de ces églises sont organisés, comme les fabriques d'église, dans le cadre communal.

Article 8

En ce qui concerne l'article 8, le Conseil d'Etat observe que dans l'expression «l'organe représentatif de l'ensemble de l'Eglise orthodoxe», il convient de s'interroger sur le sens du terme «l'ensemble». Sur la base des explications qui lui ont été fournies, le Conseil d'Etat déduit que le terme «ensemble» doit être compris comme réunissant toute les diversités d'un même culte. Le Conseil d'Etat constate cependant qu'une telle expression n'est pas utilisée pour les autres cultes et doute de sa compatibilité avec le principe constitutionnel de la non-ingérence de l'Etat dans l'organisation interne des cultes. La formulation actuelle implique que les mouvements dissidents de certains cultes seraient obligés de s'intégrer dans les structures de ces cultes pour bénéficier de la reconnaissance de l'Etat belge. En outre, le Conseil d'Etat

schikkingen ten kosteloze titel voor zover de waarde van deze handelingen het bedrag van 400.000 frank niet overschrijdt; de minister van Justitie oefent in dit geval het algemeen toezicht uit.

Het ontworpen artikel 17 quinquies wordt ingegeven door artikel 15 quinquies van onderhavig ontwerp voor het zenden van een commissaris naar een kathedrale kerkfabriek; de minister van Justitie is hiertoe bevoegd.

Artikel 6

Het huidig opschrift van hoofdstuk III van de wet van 4 maart 1870 op de temporalien van de erediensten betreft het bestuurlijk toezicht op de boekhouding van de kerkbesturen van de andere erkende erediensten. Het is derhalve noodzakelijk dit opschrift te wijzigen door het bijvoegen van een bijzondere vermelding betreffende het algemeen toezicht en de dwangvoogdij.

Artikel 7

De vervanging van artikel 18 van de wet van 4 maart 1870 op de temporalien van de erediensten is noodzakelijk. Inderdaad, het stelsel van het algemeen toezicht en de dwangvoogdij, vervat in het ontworpen hoofdstuk I bis, moet toepasselijk gemaakt worden op de raden van beheer van de protestantse, anglicaanse en israëlitische kerken, op dezelfde wijze als de beschikkingen betreffende de begrotingen en de rekeningen van de kerkfabrieken.

Op te merken valt dat de raden van beheer van deze kerken georganiseerd zijn, zoals de kerkfabrieken, op gemeentelijk vlak.

Artikel 8

Bij het artikel 8 werpt de Raad van State de opmerking op dat bij de vermelding van het representatief orgaan van het geheel van de orthodoxe kerk men zich vragen moet stellen over de interpretatie van het begrip «geheel». Uit toelichtingen die werden verstrekt aan de Raad van State leidt deze af dat men de term «geheel» moet interpreteren als de verzameling van de verschillende strekkingen binnen een zelfde eredienst. Evenwel merkt de Raad op dat dergelijke interpretatie of formulering niet werd gebruikt voor de andere erediensten en stelt zij de vraag naar de verzoenbaarheid van deze interpretatie met het grondwettelijke beginsel van de niet-inmenging van de staat in de interne organisatie van de erediensten. Door de huidige formulering dienen dissidente stromingen binnen een bepaalde eredienst zich te

formule encore des observations quant à la compatibilité d'une telle interprétation avec le principe constitutionnel de la liberté d'association et plus particulièrement avec la liberté de ne pas s'associer.

Il est vrai que dans ses relations avec les différents cultes reconnus, l'autorité fédérale a toujours travaillé avec ce que l'on nomme l'«organe représentatif». Cet organe est considéré comme l'interlocuteur officiel entre ce culte précis, lequel peut évidemment englober diverses tendances, et l'Etat. Cet organe représentatif constitue donc en fait une structure administrative qui assure la gestion du temporel des cultes.

Dans ce cadre, il convient de renvoyer à la combinaison de deux libertés garanties par la Constitution, et qui sont par ailleurs reprises dans la Convention européenne des Droits de l'Homme, à savoir, d'une part, la liberté de culte et, d'autre part, la liberté d'association. Il ressort clairement du texte du présent projet de loi et de ses conséquences qu'il n'entre pas dans les intentions de limiter d'une quelconque façon la liberté de culte. Chacun demeure libre d'adhérer à la religion ou à la philosophie de son choix. Il est cependant impossible pour les pouvoirs publics de négocier avec toutes les tendances présentes au sein d'un même culte ni de les rencontrer en qualité d'interlocuteurs à part entière. C'est la raison pour laquelle le choix s'est porté sur l'idée d'un organe représentatif au sein duquel sont regroupées ou représentées toutes les tendances et les opinions que comptent le culte. Ceci ne signifie pas nécessairement que toutes doivent s'intégrer dans cette structure, mais bien qu'elles doivent collaborer avec cette structure, éventuellement sur la base d'un protocole qui fixerait les modalités de cette collaboration.

En ce qui concerne la liberté d'association, il convient de souligner que l'article 11, point 2, de la Convention européenne des Droits de l'Homme précise que l'exercice de ces droits ne peut faire l'objet d'autres restrictions que celles qui, prévues par la loi, constituent des mesures nécessaires, dans une société démocratique, à la sécurité nationale, à la sûreté publique, à la défense de l'ordre et à la prévention du crime, à la protection de la santé ou de la morale, ou à la protection des droits et des libertés d'autrui. Cet article n'interdit pas que des restrictions légitimes soient imposées à l'exercice de ces droits par les membres des forces armées, de la police ou de l'administration de l'Etat. Dans la doctrine, cette théorie est appelée celle des «inherent limitations». En d'autres termes, ceci signifie que le droit lui-même n'est pas remis en question, mais que des restrictions sont

intégrer en de structure van die eredienst om wet-
telijk te kunnen worden erkend door de Belgische
staat. De Raad van State heeft bovendien nog opmer-
kingen of met deze interpretatie het grondwettelijk
beginsel van de vrijheid van vereniging en meer be-
paald van de vrijheid om zich niet te verenigen niet
wordt geschonden.

Het is inderdaad zo dat de federale overheid in haar
relaties met de verschillende erkende godsdiensten
steeds heeft gewerkt met hetgeen men noemt het «re-
presentatief orgaan». Dit is een orgaan dat als de of-
ficiële gesprekspartner wordt beschouwd tussen die
bepaalde godsdienst, welke dan uiteraard verschil-
lende strekkingen kan omvatten, en de overheid. Dat
representatief orgaan is dus in feite een administra-
tieve structuur die het beheer van de temporalien van
de eredienst verzekert.

In dit kader moet worden verwezen naar de com-
binatie van twee grondwettelijk gewaarborgde vrij-
heden die eveneens zijn opgenomen in het Europees
Verdrag voor de Rechten van de Mens, zijnde ener-
zijds de vrijheid van godsdienst en anderzijds de vrij-
heid van vereniging. Het spreekt voor zichzelf dat uit
de opmaak van het huidige ontwerp en de naweeën
dat duidelijk blijkt dat het niet de bedoeling is enige
beperking aan de vrijheid van godsdienst. Eénieder
is steeds vrij zich aan te sluiten bij een godsdienst of
levensbeschouwing van zijn keuze. Het is evenwel
onmogelijk voor de overheid om binnen een bepaalde
godsdienst met al de verschillende strekkingen te
onderhandelen en deze als gesprekspartners te ont-
moeten. Derhalve wordt voor de optie gekozen van
een representatief orgaan, waarin de verschillende
strekkingen en meningen die binnen die bepaalde
godsdienst voorhanden zijn, zijn opgenomen of ver-
tegenwoordigd. Dat betekent niet noodzakelijkerwijze
dat zij zich binnen die structuur moeten integreren,
maar wel dat zij met die bepaalde structuur moeten
samenwerken eventueel op basis van een protocol
waarin de wijze van samenwerking wordt vastgelegd.

Wat betreft de vrijheid van vereniging moet er
worden op gewezen dat het artikel 11 ten tweede van
het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens
stelt dat de uitoefening van dit recht aan geen an-
dere beperking kan worden onderworpen dan die
welke bij de wet zijn voorzien en die in een democra-
tische samenleving nodig zijn in het belang van 's
lands veiligheid, de openbare veiligheid, de bescher-
ming van de openbare orde en de voorkoming van
strafbare feiten, voor de bescherming van de gezond-
heid of goede zeden, voor de bescherming van de rech-
ten en vrijheden van anderen. Dit artikel verbiedt
niet dat wettige beperkingen worden aangebracht in
de uitoefening van deze rechten door leden van de
gewapende macht, van de politie of van het ambte-
lijk apparaat van de staat. In de rechtsleer wordt deze
theorie genoemd «inherent limitations», met andere

imposées quant à son exercice. L'on peut raisonnablement considérer que l'ordre public justifie en tout cas de travailler avec un seul organe au sein duquel l'ensemble des tendances se trouvent représentées. Toute autre option que celle-ci entraînerait une multiplication des interlocuteurs et une immense dispersion des moyens et de l'énergie, ce qui ne favoriserait certainement pas la gestion du temporel des cultes. La structure ainsi obtenue serait à ce point complexe qu'elle en deviendrait «dysfonctionnelle».

L'article 8 du présent projet de loi tend à remplacer l'article 19 bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes.

L'article 19 bis a été inséré dans la loi du 4 mars 1870, par la loi du 19 juillet 1974 portant reconnaissance des administrations chargées de la gestion du temporel du culte islamique et a été modifié par la loi du 17 avril 1985 portant reconnaissance des administrations chargées de la gestion du temporel du culte orthodoxe et par la loi du 18 juillet 1991.

Les trois premiers alinéas de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes sont fusionnés avec l'ajoute des mots «organe représentatif pour le culte islamique» conformément à l'avis du Conseil d'Etat du 9 octobre 1985.

Le régime de tutelle générale et coercitive contenu dans le chapitre II bis projeté doit être rendu applicable à tous les cultes organisés sur base territoriale provinciale.

Article 9

La loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat règle la question des compétences du gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale pour ce qui est des matières visées aux articles 124, 128 et 129 de la loi provinciale.

En effet, l'article 5 de la loi provinciale remplacé par l'article 221 de la loi ordinaire du 16 juillet 1993 et modifié par la loi du 11 juillet 1994, prévoit l'existence dans l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale d'un «Commissaire du Gouvernement fédéral qui porte le titre de «Gouverneur».

L'article 9 du présent projet de loi vise à attribuer au gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale les compétences accordées au

worden het recht zelf wordt niet in vraag gesteld maar zij worden er wel aan de grenzen aan de uitoefening van dat recht gesteld. Er mag geredelijk worden aangenomen dat de openbare orde in alle geval verrechtvaardigt dat hier met slechts één representatief orgaan die het geheel vertegenwoordigt zou worden gewerkt. Een andere optie zou een multiplicatie van gesprekspartners en een niet overzienbare verdeling van middelen en energie met zich brengen welke het beheer van het tijdelijke der erediensten zeker niet ten goede zou komen. Het zou tot een dergelijke ingewikkelde structuur leiden dat die dysfunctioneel zou worden.

Artikel 8 van onderhavig ontwerp strekt er toe het artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten te vervangen.

Het artikel 19bis werd in de wet van 4 maart 1870 ingevoegd door de wet van 19 juli 1974 tot erkenning van de besturen belast met het beheer van de temporeliën van de islamitische eredienst en werd gewijzigd door de wet van 17 april 1985 tot erkenning van de besturen belast met het beheer van de temporeliën van de orthodoxe eredienst en door de wet van 18 juli 1991.

De drie eerste alinea's van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten worden versmelt met de aanvulling van de woorden «representatief orgaan voor de islamitische eredienst» overeenkomstig het advies van de Raad van State van 9 oktober 1985.

Het stelsel van het algemeen toezicht en de dwangvoogdij opgenomen in het ontworpen hoofdstuk II bis dient toepasselijk gemaakt te worden op alle erediensten ingericht op basis van het grondgebied van de provincie.

Artikel 9

De gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur heeft het probleem van de bevoegdheden van de gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad geregeld voor wat de aangelegenheden bedoeld in de artikelen 124, 128 en 129 van de provinciewet betreft.

Artikel 5 van de provinciewet vervangen bij artikel 221 van de gewone wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wet van 11 juli 1994, bepaalt inderdaad dat er in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad een Commissaris van de federale regering (is) die de titel voert van gouverneur».

Artikel 9 van het onderhavig wetsontwerp beoogt de Gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad de bevoegdheden op te

gouverneur de province par la législation sur le temporel des cultes.

Notamment :

— Loi du 18 Germinal an X relative à l'organisation des cultes, articles 48, 75 et 77;

— Décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises, articles 6 et suivants, 10 alinéa 3, 43, 59, 94 et suivants, 107 et suivants;

— Loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes, articles 1er et suivants, 4, 7, 8, 9, 15, 17, 18 et suivants;

— Différents arrêtés et circulaires ministérielles prennent les mesures d'exécution de ces dispositions légales.

En ce qui concerne le remplacement de la Députation permanente et le Conseil provincial du Brabant depuis le 1er janvier 1995, l'article 87 de la loi spéciale du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat a inséré un nouvel article 83 quinquies dans la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises.

Cet article prévoit dans le paragraphe 1er que les missions d'administration générale qui sont exercées dans les provinces par la députation permanente et les conseils provinciaux et qui ne relèvent pas de la compétence des Communautés ou des institutions visées par l'article 60 de cette loi, sont exercées en ce qui concerne le territoire de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, respectivement par le Gouvernement et le Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale.

Ce paragraphe est d'application pour le temporel des cultes.

La Région de Bruxelles-Capitale a donc :

1) une compétence d'avis :

— sur les dons et legs faits aux fabriques d'église du culte catholique et aux conseils d'administration des églises protestante, anglicane et israélite dont le montant est supérieur à 100.000 francs (article 59 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises, article 243 de la Nouvelle loi communale, l'arrêté royal du 6 décembre 1974, article 12 des arrêtés royaux du 7 février 1876 relatifs aux conseils d'administration des églises protestantes et des synagogues et article 13 de l'arrêté royal du 17 janvier 1875 relatif aux conseils d'administration des églises anglicanes);

dragons die bij de wetgeving op de temporalien van de erediensten aan de provinciegouverneur worden opgedragen.

Deze wetten zijn inzonderheid de volgende :

— Wet van 18 Germinal jaar X betreffende de organisatie van de erediensten, artikelen 48, 75 en 77 ;

— Keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen, artikelen 6 en volgende, 10 lid 3, 43, 59, 94 en volgende, 107 en volgende ;

— Wet van 4 maart 1870 op de temporalien van de erediensten, artikelen 1 en volgende, 4, 7, 8, 9, 15, 17, 18 en volgende ;

— Verschillende besluiten en ministeriële omzendbrieven nemen de maatregelen van uitvoering van deze wettelijke bepalingen.

Wat de vervanging van de Bestendige Deputatie en de Provincieraad van Brabant vanaf 1 januari 1995 betreft, heeft artikel 87 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, een nieuw artikel 83 quinquies ingevoegd in de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen.

Dit artikel voorziet in de eerste paragraaf dat de taken van algemeen bestuur die in de provincies worden uitgeoefend door de bestendige deputatie en de provincieraden en die niet onder de bevoegdheid vallen van de Gemeenschappen of de in artikel 60 bedoelde instellingen, voor het grondgebied van het administratief arrondissement van Brussel-Hoofdstad, respectievelijk worden uitgeoefend door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Raad.

Deze paragraaf is van toepassing voor de temporalien van de erediensten.

Het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest heeft dus

1) een adviesbevoegdheid voor :

— de giften en legaten die gedaan worden aan de kerkfabrieken van de katholieke eredienst en aan de bestuursraden bij de protestantse, anglicaanse en israëlitische kerken waarvan het bedrag hoger dan 100.000 frank is (artikel 59 van het Keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen, artikel 243 van de Nieuwe gemeentewet, het koninklijk besluit van 6 december 1974, artikel 12 van de koninklijke besluiten van 7 februari 1876 houdende inrichting der bestuursraden bij de protestantse kerken en bij de synagogen en artikel 13 van het koninklijk besluit van 17 januari 1875 houdende de inrichting der bestuursraden bij de anglikaanse kerken);

— les dons et legs faits aux administrations des cultes islamique et orthodoxe dont le montant est supérieur ou égal à 200.000 francs (article 19 bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes);

— les budgets et comptes des administrations du culte orthodoxe (article 19 bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes et articles 18 et 23 de l'arrêté royal du 15 mars 1988 portant organisation des conseils de fabriques d'église du culte orthodoxe);

— les opérations civiles des administrations des cultes islamique et orthodoxe dont le montant est supérieur à 200.000 francs (article 19 bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes);

— les budgets et les comptes des fabriques cathédrales du culte catholique (articles 16 et 17 de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes);

2) une compétence d'autorisation pour les actions en justice y compris le partage judiciaire (article 77 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises);

3) une compétence d'approbation sur :

— les budgets et comptes des fabriques d'église du culte catholique et des administrations des cultes protestant, anglican, israélite et islamique (articles 3, 8 et 18 de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes et articles 12 et 16 de l'arrêté royal du 3 mai 1978 portant organisation des comités chargés de la gestion du temporel des communautés islamiques reconnues);

— les dons et legs faits aux fabriques d'église du culte catholique et aux administrations des églises protestante, anglicane et israélite dont le montant ne dépasse pas 100.000 francs (article 59 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises, article 243 de la Nouvelle loi communale, l'arrêté royal du 6 décembre 1974, l'article 12 des arrêtés royaux du 7 février 1876 relatifs aux conseils d'administration des églises protestantes et des synagogues et l'article 13 de l'arrêté royal du 7 janvier 1875 relatif aux conseils d'administration des églises anglicanes).

— de de giften en de legaten die gedaan worden aan de besturen van de islamitische en orthodoxe eredienst waarvan het bedrag gelijk of hoger dan 200.000 frank is (artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten) ;

— de begrotingen en de rekeningen van de raden van de kerkfabrieken van de orthodoxe eredienst (artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten en artikelen 18 en 23 van het koninklijk besluit van 15 maart 1988 tot organisatie van de raden van de kerkfabrieken van de orthodoxe eredienst) ;

— de burgerlijke handelingen van de besturen van de islamitische en orthodoxe erediensten waarvan het bedrag hoger dan 200.000 frank is (artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten) ;

— de begrotingen en de rekeningen der kathedrale kerkfabrieken van de katholieke eredienst (artikelen 16 en 17 van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten) ;

2) een bevoegdheid van machtiging voor het voeren van rechtsgedingen, inbegrepen de gerechtelijke verdeling van onroerende goederen van de kerkbesturen (artikel 77 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen) ;

3) een goedkeuringsbevoegdheid voor :

— de begrotingen en de rekeningen van de kerkfabrieken van de katholieke eredienst en van de bestuursraden van de protestantse, anglikaanse, israëlitische en islamitische erediensten (artikelen 3, 8 en 18 van de wet van 4 maart 1870 op de temporeliën van de erediensten en artikelen 12 en 16 van het koninklijk besluit van 3 mei 1978 tot inrichting van de comités belast met het beheer van de temporeliën van de erkende islamitische gemeenschappen) ;

— de giften en de legaten die gedaan worden aan de kerkfabrieken van de katholieke eredienst en de bestuursraden van de protestantse, anglikaanse en israëlitische erediensten waarvan het bedrag 100.000 frank niet overschrijdt (artikel 59 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen, artikel 243 van de Nieuwe gemeentewet, het koninklijk besluit van 6 december 1974, artikel 12 van de koninklijke besluiten van 7 februari 1876 houdende inrichting der bestuursraden bij de protestantse kerken en bij de synagogen en artikel 13 van het koninklijk besluit van 17 januari 1875 houdende inrichting der bestuursraden bij de anglikaanse kerken).

Art. 12

Considérant la nouvelle structure de l'Etat au 1er janvier 1995, il importe que cette transposition soit réalisée à partir de cette date.

Telle est la portée de l'article 12 du projet de loi que le gouvernement a l'honneur de soumettre à vos délibérations.

Le ministre de la Justice,

T. VAN PARYS

Art. 12

Gelet op de nieuwe structuur van de Staat op 1 januari 1995, dient deze omzetting vanaf die datum te geschieden.

Dat is de draagwijdte van artikel 12 van het ontwerp van wet dat de regering de eer heeft aan uw beraadslagingen voor te leggen.

De minister van Justitie,

T. VAN PARYS

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'Etat

**Avant-projet de loi modifiant la loi du
5 avril 1962 reconnaissant les
modifications de l'archevêché de Malines et la
création de l'évêché d'Anvers et
la loi du 4 mars 1870
sur le temporel des cultes**

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 2 de la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'archevêché de Malines et la création de l'évêché d'Anvers, les mots «la province de Brabant» sont remplacés par les mots «la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand, l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale».

Art. 3

L'article 4 de la même loi est remplacé par les dispositions suivantes:

«Art. 4. Le Roi fixe la participation de la province d'Anvers, de la province du Brabant wallon, de la province du Brabant flamand et de la Région de Bruxelles-Capitale aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule, en proportion de la population comprise dans l'archidiocèse conformément à l'article 111 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises.»

Art. 4

Il est inséré, dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes, un chapitre premier bis intitulé «De la tutelle générale et de la tutelle coercitive», comprenant les articles 15bis, 15ter, 15quater et 15quinquies, rédigés comme suit:

«CHAPITRE Ier BIS.

De la tutelle générale sur les actes et de la tutelle coercitive sur les membres des fabriques d'église

Section 1ère

De la tutelle générale

Art. 15bis

Le gouverneur de province peut, par un arrêté motivé, suspendre l'exécution de l'acte par lequel une fabrique

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

**Voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van
5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigin-
gen aan het aartsbisdom Mechelen en van de
oprichting van het bisdom Antwerpen en de wet
van 4 maart 1870 op de temporalien van de ere-
diensten**

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 2 van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen worden de woorden «de provincie Brabant» vervangen door de woorden «de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad».

Art. 3

Artikel 4 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepalingen :

«Art. 4. De Koning bepaalt het aandeel van de provincie Antwerpen, de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest in de provincielaan voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele in verhouding tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking overeenkomstig artikel 111 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 betreffende de kerkfabrieken.»

Art. 4

In de wet van 4 maart 1870 op de temporalien van de erediensten wordt een hoofdstuk één bis ingevoegd met als opschrift «Algemeen toezicht en dwangvoogdij », bevattende de artikelen 15bis, 15ter, 15 quater en 15quinquies, luidend als volgt:

«HOOFDSTUK IBIS

Algemeen toezicht op de akten en dwangvoogdij op de leden van de kerkfabrieken

Afdeling 1

Algemeen toezicht

Art. 15bis

De provinciegouverneur kan, bij een met redenen omkleed besluit, de uitvoering schorsen van de beslissing waar-

d'église sort de ses attributions, viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté de suspension doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte auprès du gouverneur de province; il est immédiatement notifié à la fabrique d'église, qui en prend connaissance sans délai et peut justifier l'acte suspendu, au chef diocésain et au ministre de la Justice.

La fabrique d'église dont l'acte est régulièrement suspendu peut le retirer.

Passé le délai prévu à l'article 15ter, la suspension est levée.

Art. 15ter

Le gouverneur de province peut, par un arrêté motivé, annuler l'acte par lequel une fabrique d'église viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté d'annulation doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte auprès du gouverneur de province, ou, le cas échéant, dans les quarante jours de l'approbation de l'acte par la députation permanente du conseil provincial ou de la réception auprès du gouverneur de province de l'acte par lequel la fabrique d'église a pris connaissance de la suspension.

L'arrêté d'annulation pris par le gouverneur est notifié immédiatement aux intéressés, au chef diocésain et au ministre de la Justice par lettre recommandée à la poste et publié par extrait au «Mémorial administratif».

L'arrêté d'annulation du gouverneur peut, sans préjudice de son exécution immédiate, être mis à néant par le Roi dans le délai d'un mois à compter du jour où une expédition pour notification en a été envoyée à la fabrique d'église sous pli recommandé à la poste.

Art. 15quater

Les opérations civiles et l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas quatre cents mille francs sont soumises à la tutelle générale et non aux dispositions relatives à la tutelle spéciale sur les opérations civiles effectuées par les fabriques d'église et l'acceptation des libéralités qui leur sont faites, prévues par le décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises. La liste de ces actes est transmise au gouverneur de province à l'issue de chaque trimestre civil.

Le Roi peut adapter à l'évolution monétaire le montant fixé à l'alinéa précédent.

bij een kerkfabriek haar bevoegdheid te buiten gaat, de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het schorsingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing bij de provinciegouverneur is ingekomen; van het schorsingsbesluit wordt dadelijk kennis gegeven aan de kerkfabriek, die er onverwijld kennis van neemt en de geschorste beslissing kan rechtvaardigen, aan het hoofd van het bisdom en aan de minister van Justitie.

De kerkfabriek wier beslissing regelmatig wordt geschorst, kan ze intrekken.

Na het verstrijken van de termijn bepaald in artikel 15ter, is de schorsing opgeheven.

Art. 15ter

De provinciegouverneur kan, bij een met redenen omkleed besluit, de beslissing vernietigen waarbij een kerkfabriek de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het vernietigingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing bij de provinciegouverneur is ingekomen, of, in voorkomend geval, binnen veertig dagen nadat ze door de bestendige deputatie van de provincieraad goedgekeurd is of nadat de akte waaruit blijkt dat de kerkfabriek kennis heeft genomen van de schorsing, bij de provinciegouverneur is ingekomen.

Het door de gouverneur genomen vernietigingsbesluit wordt onmiddellijk, bij een ter post aangetekend schrijven, ter kennis gebracht van de betrokkenen, het hoofd van het bisdom en de minister van Justitie en bij uittreksel bekendgemaakt in het «Bestuursmemoriaal».

Het vernietigingsbesluit van de gouverneur kan, onverminderd de onmiddellijke toepassing ervan, door de Koning worden teniet gedaan binnen een maand, te rekenen van de dag waarop bij een ter post aangetekend schrijven een afschrift van voormeld besluit ter kennisgeving aan de kerkfabriek is gezonden.

Art. 15quater

De burgerlijke handelingen en de aanneming van giften waarvan het bedrag vierhonderdduizend frank niet overschrijdt, zijn aan het algemeen toezicht onderworpen en niet aan de bepalingen betreffende het bijzonder toezicht op de burgerlijke handelingen van de kerkfabrieken en de aanneming van de hun gedane giften, voorzien door het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen. De lijst van die handelingen wordt na afloop van elk kalenderkwartaal toegezonden aan de provinciegouverneur.

De Koning kan het bedrag dat in het voorgaande lid wordt vastgesteld, aanpassen aan de muntontwikkeling.

Section 2

De la tutelle coercitive

Art. 15quinquies

Le gouverneur de province peut, après deux avertissements consécutifs constatés par la correspondance, charger un ou plusieurs commissaires de se transporter sur les lieux aux frais personnels des membres de la fabrique d'église en retard de satisfaire aux avertissements, à l'effet de recueillir les renseignements ou observations demandés, ou de mettre à exécution les mesures prescrites par les lois, décrets, ordonnances, règlements généraux et arrêtés de l'Etat, des Communautés, des Régions et des institutions provinciales.

L'envoi d'un ou de plusieurs commissaires est immédiatement communiqué par le gouverneur au chef diocésain et au ministre de la Justice.

La rentrée des frais à charge des membres de la fabrique d'église est poursuivie, comme en matière de contributions directes, par le receveur de l'Etat, sur l'exécutoire du gouverneur.

Dans tous les cas, un recours au Roi est ouvert.»

Art. 5

Il est inséré, dans la même loi, un chapitre IIbis intitulé «De la tutelle générale et de la tutelle coercitive», comprenant les articles 17bis, 17ter, 17quater et 17quinquies, rédigés comme suit:

«CHAPITRE IIbis

De la tutelle générale sur les actes et de la tutelle coercitive sur les membres des fabriques cathédrales

Section 1re*De la tutelle générale*

Art. 17bis

Le ministre de la Justice peut, par un arrêté motivé, suspendre l'exécution de l'acte par lequel une fabrique cathédrale sort de ses attributions, viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté de suspension doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte au ministère de la Justice.

Il est immédiatement notifié à la fabrique cathédrale intéressée, qui en prend connaissance sans délai et qui peut justifier l'acte suspendu, ainsi qu'au chef diocésain.

Afdeling 2

Dwangvoogdij

Art. 15quinquies

Na twee opeenvolgende, uit de briefwisseling blijkende waarschuwingen, kan de provinciegouverneur een of meer commissarissen gelasten zich ter plaatse te begeven, op de persoonlijke kosten van de leden van de kerkfabriek die verzuimd hebben aan de waarschuwingen gevolg te geven, teneinde de gevraagde inlichtingen of opmerkingen in te zamelen of de maatregelen ten uitvoer te brengen die zijn voorgeschreven bij de wetten, decreten, ordonnances, algemene reglementen en besluiten van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten en de provinciale instellingen.

Het sturen van een of meer commissarissen wordt door de gouverneur onmiddellijk aan het hoofd van het bisdom en aan de minister van Justitie medegedeeld.

De invordering van de kosten ten laste van de leden van de kerkfabriek geschiedt, zoals inzake directe belastingen, door de rijksontvanger, nadat de gouverneur het bevelschrift uitvoerbaar heeft verklaard.

In alle gevallen staat beroep open bij de Koning.»

Art. 5

In dezelfde wet wordt een hoofdstuk IIbis ingevoegd, met als opschrift «Algemeen toezicht en dwangvoogdij», bevattende de artikelen 17bis, 17ter, 17quater en 17quinquies, luidend als volgt:

«HOOFDSTUK IIbis

Algemeen toezicht op de acten en dwangvoogdij op de leden van de kathedrale kerkfabriek

Afdeling 1

Algemeen toezicht

Art. 17bis

De minister van Justitie kan, bij een met redenen omkleed besluit, de uitvoering schorsen van de beslissing waarbij een kathedrale kerkfabriek haar bevoegdheid te buiten gaat, de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het schorsingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing op het ministerie van Justitie is ingekomen.

Van het schorsingsbesluit wordt dadelijk kennis gegeven aan de kathedrale kerkfabriek, die er onverwijld kennis van neemt en de geschorste beslissing kan rechtvaardigen, en aan het hoofd van het bisdom.

La fabrique cathédrale dont l'acte est régulièrement suspendu peut le retirer.

Passé le délai prévu à l'article 17ter, la suspension est levée.

Art. 17ter

Le Roi peut, par un arrêté motivé, annuler l'acte par lequel une fabrique cathédrale viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté d'annulation doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte de la fabrique cathédrale au ministère de la Justice ou de la réception au ministère de la Justice de l'acte par lequel la fabrique cathédrale a pris connaissance de la suspension.

L'arrêté d'annulation est immédiatement notifié, par lettre recommandée à la poste, aux intéressés et au chef diocésain, et publié par extrait au Moniteur belge.

Art. 17quater

Les opérations civiles et l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas quatre cents mille francs sont soumises à la tutelle générale et non aux dispositions relatives à la tutelle spéciale sur les opérations civiles effectuées par les fabriques cathédrales et l'acceptation des libéralités qui leur sont faites, prévues par le décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques des églises. La liste de ces actes est transmise au ministre de la Justice à l'issue de chaque trimestre civil.

Le Roi peut adapter à l'évolution monétaire le montant fixé à l'alinéa précédent.

Section 2

De la tutelle coercitive

Art. 17quinquies

Le Roi peut, après deux avertissements consécutifs constatés par la correspondance, charger un ou plusieurs commissaires de se transporter sur les lieux, aux frais personnels des membres de la fabrique cathédrale en retard de satisfaire aux avertissements, à l'effet de recueillir les renseignements ou observations demandés, ou de mettre à exécution les mesures prescrites par les lois, décrets, ordonnances, règlements généraux et arrêtés de l'Etat, des Communautés et des Régions.

L'envoi d'un ou plusieurs commissaires est immédiatement communiqué par le ministre de la Justice au chef diocésain.

De kathedrale kerkfabriek wier beslissing regelmatig wordt geschorst, kan ze intrekken.

Na het verstrijken van de termijn bepaald in artikel 17ter, is de schorsing opgeheven.

Art. 17ter

De Koning kan, bij een met redenen omkleed besluit, de beslissing vernietigen waarbij een kathedrale kerkfabriek de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het vernietigingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing van de kathedrale kerkfabriek op het ministerie van Justitie is toegekomen of binnen veertig dagen nadat de akte waarbij de kathedrale kerkfabriek kennis heeft genomen van het schorsingsbesluit op het ministerie van Justitie is toegekomen.

Het vernietigingsbesluit wordt onmiddellijk bij een ter post aangetekend schrijven ter kennis gebracht van de kathedrale kerkfabriek en het hoofd van het bisdom en bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Art. 17quater

De burgerlijke handelingen en de aanneming van giften waarvan het bedrag vierhonderdduizend frank niet overschrijdt, zijn aan het algemeen toezicht onderworpen en niet aan de bepalingen betreffende het bijzonder toezicht op de burgerlijke handelingen van de kathedrale kerkfabrieken en de aanneming van de hun gedane giften, voorzien door het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen. De lijst van die handelingen wordt na afloop van elk kalenderkwartaal toegezonden aan de minister van Justitie.

De Koning kan het bedrag dat in het voorgaande lid wordt vastgesteld, aanpassen aan de muntontwikkeling.

Afdeling 2

Dwangvoogdij

Art. 17quinquies

Na twee achtereenvolgende, uit de briefwisseling blijvende waarschuwingen, kan de Koning een of meer commissarissen gelasten zich ter plaatse te begeven, op de persoonlijke kosten van de leden van de kathedrale kerkfabriek die verzuimd hebben aan de waarschuwingen gevolg te geven, ten einde de gevraagde inlichtingen of opmerkingen in te zamelen of de maatregelen ten uitvoer te brengen die zijn voorgeschreven bij de wetten, decreten, ordonnances, algemene reglementen en besluiten van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten.

Het besluit tot het sturen van een of meerdere commissarissen wordt onmiddellijk door de minister van Justitie aan het hoofd van het bisdom medegedeeld.

La rentrée des frais à charge des membres de la fabrique cathédrale est poursuivie comme en matière de contributions directes, par le receveur de l'Etat, sur l'exécutoire du Roi «

Art. 6

L'intitulé du chapitre III de la même loi est remplacé par l'intitulé suivant: «De la comptabilité du temporel des autres cultes reconnus ainsi que de la tutelle générale et de la tutelle coercitive».

Art. 7

L'article 18 de la même loi est remplacé par les dispositions suivantes:

«Art. 18 . Les dispositions du chapitre 1er relatives aux budgets et aux comptes et les dispositions du chapitre 1er bis relatives à la tutelle générale et à la tutelle coercitive sont également applicables aux administrations des églises protestante, anglicane et israélite, en ce qui concerne les rapports de ces administrations avec l'autorité civile.»

Art. 8

L'article 19bis de la même loi, inséré par la loi du 19 juillet 1974 et modifié par les lois des 17 avril 1985 et 18 juillet 1991, est remplacé par les dispositions suivantes: «Les administrations propres aux cultes islamique et orthodoxe sont organisées de la manière prévue par l'article 19 sur le territoire des provinces et de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

Les rapports avec l'autorité civile sont assurés par L'organe représentatif du culte islamique et l'organe représentatif de l'ensemble de l'église orthodoxe.

La tutelle de ces administrations est exercée par le ministre de la Justice de la manière prévue par les dispositions du chapitre IIbis. Cependant, leur création ainsi que les opérations civiles qu'elles effectuent et l'acceptation des libéralités qui leur sont faites, sont soumises à l'autorisation du Roi après avis des députations permanentes des conseils provinciaux intéressés.

A cet effet, les demandes de création d'une administration sont transmises au ministre de la Justice par l'organe représentatif du culte. Les délibérations relatives aux opérations civiles et aux libéralités sont communiquées aux députations permanentes qui donnent leur avis dans le mois de cette communication. Copie de ces délibérations est communiquée au ministre de la Justice. Les avis sont réputés favorables s'ils n'ont pas été donnés dans ce délai.

Toutefois, les opérations civiles et l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas quatre cents mille francs ne sont pas soumises à l'autorisation du Roi, ni à l'avis des députations permanentes. La liste de ces actes

De invordering van de kosten ten laste van de leden van de kathedrale kerkfabriek geschiedt, zoals inzake directe belastingen, door de rijksontvanger, nadat de Koning het bevelschrift uitvoerbaar heeft verklaard.»

Art. 6

Het opschrift van het hoofdstuk III van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende opschrift: «Boekhouding van de temporeliën van de andere erkende erediensten evenals het algemeen toezicht en de dwangvoogdij».

Art. 7

Artikel 18 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepalingen:

«Art. 18 . De bepalingen van het hoofdstuk I betreffende de begrotingen en de rekeningen en de bepalingen van het hoofdstuk I bis betreffende het algemeen toezicht en de dwangvoogdij zijn eveneens toepasselijk op de besturen van de protestantse, anglikaanse en israëlitische Kerken, voor wat betreft de betrekkingen van deze besturen met de burgerlijke overheid.»

Art. 8

Artikel 19bis van dezelfde wet ingevoegd door de wet van 19 juli 1974 en gewijzigd bij de wetten van 17 april 1985 en 18 juli 1991, wordt vervangen door de volgende bepalingen: «De besturen die eigen zijn aan de islamitische en orthodoxe erediensten worden op de door artikel 19 bepaalde wijze ingericht op het grondgebied van de provincies en van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

De betrekkingen met de burgerlijke overheid worden verzekerd door het representatief orgaan van de islamitische eredienst en door het representatief orgaan van het geheel van de orthodoxe kerk.

Het toezicht op die besturen wordt uitgeoefend door de minister van Justitie op de wijze voorzien bij de bepalingen van het hoofdstuk IIbis. Voor hun oprichting alsook voor de burgerlijke handelingen die zij verrichten en de aanneming van giften die hun gedaan worden, is evenwel de machtiging van de Koning vereist, na advies van de bestendige deputaties van de betrokken provincieraden.

Daartoe worden de aanvragen tot oprichting van een bestuur overgemaakt aan de minister van Justitie door het representatief orgaan van de eredienst. De beslissingen betreffende de burgerlijke handelingen en giften worden toegezonden aan de bestendige deputaties die hun advies uitbrengen binnen een maand na die mededeling. Een afschrift van die beslissingen wordt aan de minister van Justitie gezonden. De adviezen worden geacht gunstig te zijn indien zij niet binnen die termijn zijn uitgebracht.

Voor de burgerlijke handelingen en de aanneming van giften waarvan het bedrag vierhonderdduizend frank niet overschrijdt, is evenwel niet de machtiging van de Koning, noch het advies van de bestendige deputaties vereist. De

est transmise au ministre de la Justice par les administrations propres au culte à l'issue de chaque trimestre civil.

Le Roi peut adapter à l'évolution monétaire le montant fixé à l'alinéa précédent.

Les interventions financières incombant aux communes en faveur des ministres et des administrations des cultes visés aux articles précédents incombent, en ce qui concerne les cultes islamique et orthodoxe, aux provinces et à la Région de Bruxelles-Capitale.»

Art. 9

La même loi est complétée comme suit: «Art.20bis. Pour l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, en ce qui concerne le temporel des cultes, le Gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale exerce les compétences attribuées au gouverneur de province et conformément à l'article 83quinquies §1 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat, le Gouvernement et le Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale exercent les compétences attribuées à la députation permanente et au conseil provincial.»

Art. 10

Les articles 2, 3, 8 et 9 de cette loi entrent en vigueur le 1er janvier 1995.

lijst van die handelingen wordt door de besturen die eigen zijn aan de eredienst na afloop van elk kalenderkwartaal toegezonden aan de minister van Justitie.

De Koning kan het bedrag dat in het voorgaande lid wordt vastgesteld, aanpassen aan de muntontwikkeling.

De geldelijke tegemoetkomingen van de gemeenten ten voordele van de bedienaars en de besturen der erediensten bepaald in de vorige artikelen, zijn ten laste van de provincies en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest wat de islamitische en orthodoxe erediensten betreft».

Art. 9

Dezelfde wet wordt aangevuld als volgt: «Art. 20bis. Voor het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, wat de temporalien van de erediensten betreft, oefent de Gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad de bevoegdheden uit die aan de provinciegouverneur worden toegewezen en overeenkomstig artikel 83quinquies § 1 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ingevoegd door de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, oefenen de Regering en de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest de bevoegdheden uit die aan de bestendige deputatie en de provincieraad worden toegewezen.»

Art. 10

De artikelen 2, 3, 8 en 9 van deze wet treden in werking op 1 januari 1995.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de la Justice, le 1er août 1997, d'une demande d'avis sur un avant-projet de loi «modifiant la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'archevêché de Malines et la création de l'évêché d'Anvers et la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes», a donné le 15 juillet 1998 l'avis suivant :

Examen du projet

Compétence de l'auteur de l'acte en matière de tutelle

1. Les articles 4, 5, 7 et 8 du présent projet de loi règlent :

— la tutelle générale sur les actes et la tutelle coercitive sur les membres des fabriques d'églises (article 4);

— la tutelle générale sur les actes et la tutelle coercitive sur les membres des fabriques de cathédrales (article 5);

— la tutelle générale et la tutelle coercitive sur les administrations des églises protestante, anglicane et israélite (article 7);

— la tutelle sur les administrations des cultes islamique et orthodoxe (article 8).

2. L'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles règle la répartition des compétences entre les Régions et l'Etat fédéral en matière de tutelle sur les provinces, les communes et les agglomérations et fédérations de communes.

3. Dans son avis L. 25.265/2, donné le 20 janvier 1997, sur un avant-projet d'ordonnance de la Région de Bruxelles-Capitale «organisant la tutelle administrative des communes de la Région de Bruxelles-Capitale»¹, la deuxième chambre du Conseil d'Etat a estimé que :

«... l'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980 s'applique à toutes les institutions communales, y compris les services publics décentralisés organisés dans le cadre territorial de la commune.» (p. 7),

précisant en outre :

«(...) au littéra a de son alinéa 1er, [l'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980] précise que la tutelle administrative ordinaire sur les communes, qui est confiée aux régions, «comprend toute forme de tutelle instituée par la loi communale». Or, parmi les dispositions de la loi communale qui sont relatives à la tutelle administrative, il en est qui

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 1 augustus 1997 door de Minister van Justitie verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van wet «tot wijziging van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen en de wet van 4 maart 1870 op de temporaliën van de erediensten», heeft op 15 juli 1998 het volgende advies gegeven :

Onderzoek van het ontwerp

Bevoegdheid van de steller van de handeling op het gebied van het toezicht

1. De artikelen 4, 5, 7 en 8 van dit wetsontwerp regelen :

— het algemeen toezicht op de handelingen en het dwingend toezicht op de leden van de kerkfabrieken (artikel 4);

— het algemeen toezicht op de handelingen en het dwingend toezicht op de leden van de kathedrale kerkfabrieken (artikel 5);

— het algemeen toezicht en het dwingend toezicht op de besturen van de protestantse, de anglicaanse en de Israëlitische kerk (artikel 7);

— het toezicht op de besturen van de islamitische en de orthodoxe eredienst (artikel 8).

2. Artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen regelt de verdeling van de bevoegdheden over de gewesten en de federale Staat inzake het toezicht op de provincies, de gemeenten en op de agglomeraties en federaties van gemeenten.

3. De tweede kamer van de Raad van State heeft in advies L. 25.265/2, dat zij op 20 januari 1997 heeft uitgebracht over een voorontwerp van ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest «houdende regeling van het administratief toezicht op de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest»⁹, geoordeeld dat :

«(...) artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 van toepassing (is) op alle gemeentelijke instellingen, met inbegrip van de op het grondgebied van de gemeente georganiseerde gedecentraliseerde openbare diensten.» (blz. 38),

en zij heeft voorts op het volgende gewezen :

«Het eerste lid, a, van [artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980] preciseert (...) dat het gewoon administratief toezicht op de gemeenten, dat aan de gewesten wordt toevertrouwd, «elke vorm van toezicht omvat ingesteld door de gemeentewet». Sommige bepalingen van de gemeentewet die betrekking hebben op het administratief toezicht,

¹ A ce jour, le projet d'ordonnance n'a pas encore été adopté.

⁹ Het ontwerp van ordonnantie is tot op heden nog niet goedgekeurd.

règlent la tutelle sur les administrations spéciales organisées dans le cadre territorial de la commune. Bien plus, les dispositions dont il s'agit s'appliquent en général à la fois et sans différence aux communes sensu stricto et aux services publics décentralisés organisés dans leur cadre territorial. Ainsi, les articles 86, 87 et 88 de cette loi, qui règlent respectivement la tutelle de suspension, la tutelle d'annulation et l'envoi d'un commissaire spécial s'appliquent aux «autorités communales», notion qui vise, outre les communes sensu stricto, tous les services publics décentralisés organisés dans le cadre territorial de la commune. Ou encore l'article 76 de la loi communale organise une tutelle spéciale d'approbation sur les actes de donation et les legs faits aussi bien aux «établissements publics existant dans la commune» qu'à la commune sensu stricto.

Compte tenu de ce qui vient d'être dit, l'on ne peut, en vue de déterminer le niveau de pouvoir compétent pour organiser la tutelle administrative, distinguer les communes sensu stricto et les autres institutions communales. La compétence que détiennent les régions pour organiser la tutelle administrative ordinaire au sens de l'article 7, alinéa 1er, a, de la loi spéciale du 8 août 1980 s'étend à toutes les institutions communales.».

Bien qu'aucun avis n'ait été donné par la section de législation du Conseil d'Etat en matière de tutelle sur les actes des autorités provinciales, on peut supposer que les mêmes conclusions s'imposent.

En ce qui concerne plus spécialement le temporel des cultes, la section de législation complète son avis L. 25.265/2 par une note infra-paginale rédigée comme suit :

«(...) les institutions qui, dans le cadre de la commune, assurent la gestion du temporel des cultes ne paraissent pas faire exception. Certes, l'avis [17.136/9] de la section de législation sur une proposition de loi relative à l'organisation des fabriques d'églises et à la gestion de leurs biens et revenus n'est pas en ce sens. Mais cet avis, qui fut donné à une époque où la Cour d'arbitrage n'avait pas encore eu l'occasion de se prononcer sur l'interprétation de l'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980, en particulier à propos des notions de «tutelle ordinaire» et de «tutelle spécifique», fait-il bien la distinction qui s'impose entre la tutelle ordinaire et la tutelle spécifique ? Il est indiscutable que la tutelle administrative sur les fabriques d'églises peut être vue, pour reprendre l'expression de cet avis, comme «un des éléments de l'organisation du temporel des cultes» et qu'à cette fin, l'autorité fédérale peut prendre des règles particulières. Mais, si l'on admet que les fabriques d'églises sont des autorités communales, elle ne peut le faire qu'en instituant une tutelle spécifique, sur la base de l'article 7, alinéa 1er, b, de la loi spéciale du 8 août 1980². Ceci ne porte pas atteinte à la compétence des régions pour régler la tutelle ordinaire sur ces institutions.».

regelen echter het toezicht op de bijzondere, op het grondgebied van de gemeente georganiseerde besturen. Meer nog, de bepalingen in kwestie zijn in het algemeen tegelijk en zonder onderscheid van toepassing op de gemeenten sensu stricto én op de op hun grondgebied georganiseerde gedecentraliseerde openbare diensten. Zo zijn de artikelen 86, 87 en 88 van die wet, die respectievelijk het schorsingstoezicht, het vernietigingstoezicht en het zenden van een bijzondere commissaris regelen, van toepassing op de «gemeenteverhuden», een begrip dat, naast de gemeenten sensu stricto, verwijst naar alle, op het grondgebied van de gemeente georganiseerde gedecentraliseerde openbare diensten. Ook artikel 76 van de gemeentewet regelt een bijzonder goedkeuringstoezicht op de akten van schenking en legaten aan zowel «de openbare instellingen die in de gemeente bestaan» als aan de gemeente sensu stricto.

Gelet op wat zopas is gezegd, mag men om na te gaan welk bevoegdheidsniveau bevoegd is om het administratief toezicht te regelen, geen onderscheid maken tussen de gemeenten sensu stricto en de andere gemeentelijke instellingen. De bevoegdheid van de gewesten om het gewoon administratief toezicht te regelen in de zin van artikel 7, eerste lid, a, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 strekt zich uit tot alle gemeentelijke instellingen.».

Ofschoon de afdeling wetgeving van de Raad van State nooit een advies heeft uitgebracht over het toezicht op de handelingen van provinciale overheden, kan men ervan uitgaan dat hier dezelfde conclusies gelden.

Wat meer bepaald de temporalien van de erediensten betreft, vult de afdeling wetgeving haar advies L. 25.265/2 aan met een voetnoot luidende als volgt :

«(...) de instellingen die in het kader van de gemeente de temporalien van de erediensten beheren, (lijken) geen uitzondering op de regel. (...) Advies [17.136/9] van de afdeling wetgeving over een voorstel van wet betreffende de organisatie van de kerkfabrieken en het beheer van hun goederen en hun inkomsten gaat weliswaar niet in die richting. Maar maakt dat advies, dat werd gegeven toen het Arbitragehof nog niet de gelegenheid had gehad zich uit te spreken over de interpretatie van artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, in het bijzonder over de begrippen «gewoon toezicht» en «specifiek toezicht», wel het noodzakelijke onderscheid tussen het gewoon toezicht en het specifiek toezicht ? Het lijkt geen twijfel dat het administratief toezicht op de kerkfabrieken - om het met de woorden van dat advies te zeggen - kan worden gezien als «één van de bestanddelen van de inrichting van de temporalien van de erediensten» en dat de federale overheid daartoe bijzondere regels kan uitvaardigen. Daar de kerkfabrieken als gemeenteverhuden kunnen worden beschouwd, kan de federale overheid zulke regels echter alleen uitvaardigen door een specifiek toezicht in te stellen op grond van artikel 7, eerste lid, b, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980¹⁰. Zulks tast de bevoegdheid van de gewesten om het gewoon toezicht op die instellingen te regelen, niet aan.».

² Souligné par l'annotateur.

¹⁰ Onderstreept door de commentator.

4. La Cour d'arbitrage interprète l'article 7 de la loi spéciale de réformes institutionnelles du 8 août 1980 comme suit ³ :

«L'article 7 de la loi spéciale du 8 août 1980 attribue à la Région la compétence d'organiser les procédures de tutelle administrative et d'exercer cette tutelle sur les provinces, les communes et les agglomérations et fédérations de communes en ce qui concerne la tutelle administrative ordinaire. (...)

L'article 7 confère à la Région la même compétence d'organiser les procédures et d'exercer la tutelle pour les autres actes», tout en précisant que cette compétence est exclue lorsqu'une tutelle spécifique est organisée par la loi ou le décret communautaire relativement aux matières pour lesquelles le pouvoir national ou la Communauté sont respectivement compétents.».

Selon la Cour d'arbitrage, pour qu'une tutelle spécifique puisse être instituée par la loi ou le décret communautaire, il faut :

— que cette tutelle concerne des matières pour lesquelles l'Etat fédéral ou les Communautés sont compétents en vertu de la Constitution ou de la loi spéciale;

— que, pour la mise en oeuvre de ces matières, certaines missions aient été confiées à des autorités décentralisées et que la loi ou le décret communautaire ait réglé la manière dont ces missions doivent être accomplies;

— que la loi ou le décret organise cette tutelle, c'est-à-dire détermine les actes sur lesquels porte la tutelle, le procédé de tutelle, l'autorité de tutelle et les éléments essentiels de la procédure ⁴.

Conformément à la jurisprudence de la Cour d'arbitrage et contrairement à ce qui a été dit à la dernière phrase dans la note sub-paginale de l'avis L. 25.265/2 précité, il n'est pas possible de cumuler cette tutelle spécifique avec la tutelle exercée conformément à la loi communale et à la loi provinciale.

5. Qu'en est-il en l'espèce ?

1) Il ne fait pas de doute que l'Etat fédéral est compétent pour légiférer dans la matière dite du «temporel des cultes», dès lors que ni la Constitution, ni la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles n'attribuent cette compétence aux Communautés ou aux Régions.

2) Des missions ont été confiées à des autorités décentralisées pour la mise en oeuvre de la matière du temporel des cultes, et la loi a réglé la manière dont ces missions doivent être accomplies :

4. Het Arbitragehof legt artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen als volgt uit ¹¹ :

«Artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 wijst aan het Gewest de bevoegdheid toe tot het organiseren van de procedures van het administratief toezicht en tot het uitoefenen van dat toezicht op de provincies, de gemeenten en de agglomeraties en federaties van gemeenten, wat het gewoon administratief toezicht betreft. (...)

Artikel 7 kent aan het Gewest dezelfde bevoegdheid toe om de procedures te organiseren en het toezicht uit te oefenen voor de «andere handelingen», maar preciseert dat die bevoegdheid is uitgesloten wanneer door de wet of het gemeenschapsdecreet een specifiek toezicht is georganiseerd met betrekking tot de materies waarvoor respectievelijk de nationale en de gemeenschapsoverheid bevoegd zijn.».

Volgens het Arbitragehof kan een specifiek toezicht alleen worden ingesteld bij een wet of een gemeenschapsdecreet wanneer :

— dat toezicht betrekking heeft op aangelegenheden waarvoor de federale Staat of de gemeenschappen krachtens de Grondwet of de bijzondere wet bevoegd zijn;

— voor het regelen van die aangelegenheden bepaalde taken zijn toevertrouwd aan ondergeschikte besturen en de manier waarop die taken moeten worden vervuld bij wet of gemeenschapsdecreet bepaald zijn;

— dat toezicht bij wet of decreet wordt georganiseerd, dat wil zeggen dat bij wet of decreet de handelingen worden bepaald waarop het toezicht betrekking heeft, alsook het procédé van toezicht, de toezichthoudende overheid en de wezenlijke elementen van de procedure ¹².

Overeenkomstig de rechtspraak van het Arbitragehof en in tegenstelling tot wat is gezegd in de laatste zin van de voetnoot in het genoemde advies L. 25.265/2, kan dat specifieke toezicht niet samen worden uitgeoefend met het toezicht dat overeenkomstig de gemeentewet en de provinciewet wordt uitgeoefend.

5. Hoe zit dat in het onderhavige geval ?

1) Het lijkt geen twijfel dat de federale Staat bevoegd is om wetten te maken met betrekking tot de zogenaamde «temporaliën van de erediensten», aangezien noch de Grondwet, noch de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen die bevoegdheid aan de gemeenschappen of de gewesten toewijzen.

2) Er zijn taken toevertrouwd aan ondergeschikte besturen om de temporaliën van de erediensten te regelen, en de wetgever heeft bepaald op welke wijze die taken moeten worden vervuld :

³ Arrêt n° 38 du 30 juin 1987, considérant 4.B.2., Rec., 1987, p.230.

⁴ Arrêt n° 38 du 30 juin 1987, considérants 4.B.3. et 4.B.4., Rec., 1987, p. 230; arrêt n° 49/94 du 22 juin 1994, considérants B.9. et B.10., Rec., p. 653.

¹¹ Arrest nr. 38 van 30 juni 1987, overweging 4.B.2.

¹² Arrest nr. 38 van 30 juni 1987, overwegingen 4.B.3. en 4.B.4.; arrest nr. 49/94 van 22 juni 1994, overwegingen B.9. en B.10.

— en ce qui concerne les fabriques d'églises, voyez l'article 76 de la loi du 18 germinal an X relative à l'organisation des cultes, qui crée les fabriques et fixe leurs missions, ainsi que le décret du 30 décembre 1809 concernant les fabriques d'églises qui précise leurs missions et en fixe la composition et l'organisation;

— en ce qui concerne les fabriques de cathédrales, voyez l'article 76 de la loi du 18 germinal an X relative à l'organisation des cultes, qui crée les fabriques et fixe leurs missions;

— en ce qui concerne l'administration de l'église protestante, voyez l'article 19 de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes qui donne compétence au «gouvernement» pour fixer la représentation et l'organisation de cette église en ce qui concerne la gestion de ses intérêts temporels et ses rapports avec l'autorité civile; cette compétence a été mise en oeuvre par l'arrêté royal du 23 février 1871 relatif à l'organisation des églises protestantes et israélites, qui crée des conseils d'administration pour la gestion des intérêts temporels du culte protestant et par l'arrêté royal du 7 février 1876 relatif aux conseils d'administration de l'église protestante, qui en détermine la composition;

— en ce qui concerne l'administration de l'église anglicane, voyez l'article 19 de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes qui donne compétence au «gouvernement» pour fixer la représentation et l'organisation de cette église en ce qui concerne la gestion de ses intérêts temporels et ses rapports avec l'autorité civile; cette compétence a été mise en oeuvre par l'arrêté royal du 17 janvier 1875 relatif aux conseils d'administration des églises anglicanes, qui crée un conseil d'administration pour la gestion des intérêts temporels du culte anglican et par l'arrêté royal du 11 juillet 1923 portant que le comité central du culte anglican est composé d'un président et de deux membres, tous trois désignés par le Ministre de la Justice;

— en ce qui concerne l'administration de l'église israélite, voyez l'article 19 de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes qui donne compétence au «gouvernement» pour fixer la représentation et l'organisation de cette église en ce qui concerne la gestion de ses intérêts temporels et ses rapports avec l'autorité civile; cette compétence a été mise en oeuvre par l'arrêté royal du 23 février 1871 relatif à l'organisation des églises protestantes et israélites, qui crée des conseils d'administration pour la gestion des intérêts temporels du culte israélite et par l'arrêté royal du 7 février 1876 relatif aux conseils d'administration du culte israélite, qui en détermine la composition;

— en ce qui concerne l'administration du culte islamique, voyez l'article 19bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes qui dispose que les administrations propres au culte islamique sont organisées de la même manière que celles des cultes protestant, anglican et israélite; l'arrêté royal du 3 mai 1978 portant organisation des comités chargés de la gestion du temporel des communautés

— wat de kerkfabrieken betreft, zie artikel 76 van de wet van 18 germinal jaar X betreffende de organisatie van de erediensten, waarbij de fabrieken worden opgericht en de taken ervan worden omschreven, en het decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken, waarbij de taken van de kerkfabrieken worden omschreven en de samenstelling en de organisatie ervan worden bepaald;

— wat de kathedrale kerkfabrieken betreft, zie artikel 76 van de wet van 18 germinal jaar X betreffende de organisatie van de erediensten, waarbij de fabrieken worden opgericht en de taken ervan worden vastgesteld;

— wat het bestuur van de protestantse kerk betreft, zie artikel 19 van de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten, waarbij de «regering» bevoegdheid wordt verleend om de vertegenwoordiging en de organisatie van die kerk vast te stellen wat het beheer betreft van de tijdelijke belangen en de betrekkingen met de burgerlijke overheid; die bevoegdheid is uitgeoefend bij het koninklijk besluit van 23 februari 1871 betreffende de organisatie van de protestantse en de Israëlitische kerken, waarbij raden van bestuur worden opgericht voor het beheer van de tijdelijke belangen van de protestantse eredienst, en bij het koninklijk besluit van 7 februari 1876 betreffende de raden van bestuur bij de protestantse kerk, dat de samenstelling ervan bepaalt;

— wat het bestuur van de anglicaanse kerk betreft, zie artikel 19 van de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten, waarbij de «regering» bevoegdheid wordt verleend om de vertegenwoordiging en de organisatie van die kerk vast te stellen wat het beheer betreft van de tijdelijke belangen en de betrekkingen met de burgerlijke overheid; die bevoegdheid is uitgeoefend bij het koninklijk besluit van 17 januari 1875 betreffende de raden van bestuur bij de anglicaanse kerken, waarbij een raad van bestuur wordt opgericht voor het beheer van de tijdelijke belangen van de anglicaanse eredienst, en bij het koninklijk besluit van 11 juli 1923, waarin bepaald is dat het centraal comité van de anglicaanse eredienst uit een voorzitter en twee leden bestaat, alle drie aan te wijzen door de Minister van Justitie;

— wat het bestuur van de Israëlitische kerk betreft, zie artikel 19 van de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten, waarbij de «regering» bevoegdheid wordt verleend om de vertegenwoordiging en de organisatie van die kerk vast te stellen wat het beheer betreft van de tijdelijke belangen en de betrekkingen met de burgerlijke overheid; die bevoegdheid is uitgeoefend bij het koninklijk besluit van 23 februari 1871 betreffende de organisatie van de protestantse en de Israëlitische kerken, waarbij raden van bestuur worden opgericht voor het beheer van de tijdelijke belangen van de Israëlitische eredienst, en bij het koninklijk besluit van 7 februari 1876 betreffende de raden van bestuur van de Israëlitische eredienst, dat de samenstelling ervan bepaalt;

— wat het bestuur van de islamitische eredienst betreft, zie artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten, dat bepaalt dat de besturen die eigen zijn aan de islamitische eredienst op dezelfde wijze georganiseerd worden als de besturen van de protestantse, de anglicaanse en de Israëlitische eredienst; het koninklijk besluit van 3 mei 1978 tot inrichting van de comités belast

islamiques reconnues autorise lesdites communautés à créer des comités chargés de la gestion des intérêts temporels en matière de culte;

— en ce qui concerne l'administration du culte orthodoxe, voyez l'article 19bis de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes qui dispose que «les administrations propres au culte orthodoxe sont organisées de la manière prévue à l'article 19»; l'arrêté royal du 15 mars 1988 portant organisation des conseils de fabriques d'églises du culte orthodoxe crée les conseils de fabriques d'églises et fixe leur composition.

3) Le présent projet de loi organise la tutelle; il détermine en effet les actes sur lesquels portent la tutelle ⁵, le procédé de tutelle (1), l'autorité de tutelle (1) ⁶, ainsi que les éléments essentiels de la procédure ⁷.

6. En conclusion, le législateur fédéral est compétent, en application de l'article 7, alinéa 1er, b, de la loi spéciale du 8 août 1980, pour instaurer une tutelle spécifique sur le temporel des cultes, exclusive de la compétence des régions.

Dispositif

Articles 2 et 3

Comme l'indique l'exposé des motifs, ces dispositions sont prises pour adapter la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'archevêché de Malines et la création de l'évêché d'Anvers, aux conséquences de la scission de la province de Brabant résultant des réformes institutionnelles de 1993.

⁵ En ce qui concerne les fabriques d'églises, voyez l'article 4 du projet de loi qui insère les articles 15bis, 15ter, 15quater et 15quinquies dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes; en ce qui concerne les fabriques de cathédrales, voyez l'article 5 du projet de loi qui insère les articles 17bis, 17ter, 17quater et 17quinquies dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes; en ce qui concerne les églises protestante, anglicane et israélite, voyez l'article 7 du projet de loi qui renvoie aux dispositions du chapitre Ier bis nouveau inséré dans la loi du 4 mars 1870; en ce qui concerne les cultes islamique et orthodoxe, voyez l'article 8 du projet de loi qui renvoie aux dispositions du chapitre IIbis nouveau inséré dans la loi du 4 mars 1870.

⁶ En ce qui concerne les cultes islamique et orthodoxe, voyez l'article 8 du projet de loi qui institue le Ministre de la Justice comme autorité de tutelle.

⁷ En ce qui concerne les fabriques d'églises, voyez l'article 4 du projet de loi qui insère un chapitre Ier bis dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes; en ce qui concerne les églises protestante, anglicane et israélite, voyez l'article 7 du projet de loi qui renvoie aux dispositions du chapitre Ier bis nouveau inséré dans la loi du 4 mars 1870; en ce qui concerne les cultes islamique et orthodoxe, voyez l'article 8 du projet de loi qui renvoie aux dispositions du chapitre IIbis nouveau inséré dans la loi du 4 mars 1870.

met het beheer van de temporeliën van de erkende islamitische gemeenschappen machtigt de genoemde gemeenschappen om comités op te richten die belast zijn met het beheer van de tijdelijke belangen inzake de islamitische eredienst;

— wat het bestuur van de orthodoxe eredienst betreft, zie artikel 19bis van de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten, dat bepaalt dat «de besturen die eigen zijn aan de orthodoxe eredienst (...) op de door artikel 19 bepaalde wijze geregeld (worden); bij het koninklijk besluit van 15 maart 1988 tot organisatie van de raden van de kerkfabrieken van de orthodoxe eredienst worden de raden van de kerkfabrieken opgericht en wordt de samenstelling ervan vastgesteld.

3) Dit wetsontwerp regelt het toezicht; het bepaalt immers de handelingen waarop het toezicht slaat ¹³, het procédé van toezicht (1), de toezichthoudende overheid (1) ¹⁴ en de wezenlijke elementen van de procedure ¹⁵.

6. Het besluit is dan ook dat de federale wetgever met toepassing van artikel 7, eerste lid, b, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 bevoegd is om een specifiek toezicht in te stellen op de temporeliën van de erediensten, waarbij iedere bevoegdheid van de gewesten wordt uitgesloten.

Bepalend gedeelte

Artikelen 2 en 3

Zoals wordt aangegeven in de memorie van toelichting worden die bepalingen uitgevaardigd om de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen aan te passen aan de gevolgen van de splitsing van de provincie Brabant, die het uitvloeisel was van de institutionele hervormingen van 1993.

¹³ Wat de kerkfabrieken betreft, zie artikel 4 van het wetsontwerp, waarbij de artikelen 15bis, 15ter, 15quater en 15quinquies worden ingevoegd in de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten; wat de kathedrale kerkfabrieken betreft, zie artikel 5 van het wetsontwerp, waarbij de artikelen 17bis, 17ter, 17quater en 17quinquies worden ingevoegd in de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten; wat de protestantse, de anglicaanse en de Israëlitische kerk betreft, zie artikel 7 van het wetsontwerp, waarin verwezen wordt naar de bepalingen van het nieuwe hoofdstuk Ibis, dat in de wet van 4 maart 1870 wordt ingevoegd; wat de islamitische en de orthodoxe eredienst betreft, zie artikel 8 van het wetsontwerp, waarin verwezen wordt naar de bepalingen van het nieuwe hoofdstuk IIbis dat in de wet van 4 maart 1870 wordt ingevoegd.

¹⁴ Wat de islamitische en de orthodoxe eredienst betreft, zie artikel 8 van het wetsontwerp, waarbij de Minister van Justitie als toezichthoudende overheid wordt aangesteld.

¹⁵ Wat de kerkfabrieken betreft, zie artikel 4 van het wetsontwerp, waarbij een hoofdstuk Ibis wordt ingevoegd in de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten; wat de kathedrale kerkfabrieken betreft, zie artikel 5 van het wetsontwerp, waarbij een hoofdstuk IIbis wordt ingevoegd in de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten; wat de protestantse, de anglicaanse en de Israëlitische kerk betreft, zie artikel 7 van het wetsontwerp, dat verwijst naar de bepalingen van het nieuwe hoofdstuk Ibis, ingevoegd in de wet van 4 maart 1870; wat de islamitische en de orthodoxe eredienst betreft, zie artikel 8 van het wetsontwerp, dat verwijst naar de bepalingen van het nieuwe hoofdstuk IIbis, ingevoegd in de wet van 4 maart 1870.

L'article 2 de cette loi détermine l'assise territoriale de l'archidiocèse de Malines-Bruxelles en faisant encore référence à la province de Brabant. L'article 2 du projet modifie cette disposition pour faire référence à la province du Brabant wallon, à la province du Brabant flamand et à l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

L'article 4 de cette même loi habilite le Roi à fixer la participation de la province d'Anvers et de la province de Brabant aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule, en proportion, notamment, de la population comprise dans l'archidiocèse.

L'article 3 du projet remplace cette disposition en indiquant que les charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule seront désormais assumées par la province d'Anvers, la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand et la Région de Bruxelles-Capitale, notamment en proportion de la population comprise dans l'archidiocèse.

Cette disposition du projet appelle l'observation suivante :

En vertu de l'article 83quinquies, § 1er, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, il appartient au Conseil et au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale d'exercer les missions d'administration générale qui sont exercées respectivement par les conseils provinciaux et les députations permanentes des provinces.

Comme il a déjà été souligné dans l'avis n° L. 26.817/2 donné le 15 juillet 1998 sur un projet de loi «relatif aux délégués et aux administrations chargées de la gestion des intérêts matériels et financiers des communautés philosophiques non confessionnelles reconnues», lorsque la Région de Bruxelles-Capitale intervient dans des compétences provinciales, elle agit non pas comme une entité subordonnée mais bien comme une entité fédérée. Ce qui implique l'absence de toute forme de tutelle pesant sur elle.

L'attention de l'auteur du projet doit, dès lors, être attirée sur le fait que si la Région de Bruxelles-Capitale refuse de prendre en charge la partie des dépenses qui lui incombe, des fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule, l'Etat fédéral ne pourra l'y contraindre par le moyen de la tutelle.

A cet égard, le Conseil d'Etat constate qu'une disposition similaire à celle qui est en projet, existe déjà dans l'accord de coopération du 30 mai 1994⁸ entre l'autorité fédérale, la Communauté française, la Communauté flamande, la Région flamande, la Région wallonne et la Région de Bruxelles-Capitale pour le transfert obligatoire, sans indemnisation, du personnel et des biens, droits et obligations de la province de Brabant vers la province du Brabant wallon,

In artikel 2 van die wet spreekt men bij de vaststelling van het grondgebied van het aartsbisdom Mechelen-Brussel nog van de provincie Brabant. Artikel 2 van het ontwerp wijzigt die bepaling in deze zin dat verwezen wordt naar de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

In artikel 4 van dezelfde wet wordt de Koning gemachtigd het aandeel te bepalen van de provincie Antwerpen en de provincie Brabant in de provinciële lasten voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele, onder meer in verhouding tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking.

Bij artikel 3 van het ontwerp wordt die bepaling vervangen en wordt gesteld dat de provinciële lasten voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele voortaan gedragen worden door de provincie Antwerpen, de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, in verhouding onder meer tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking.

Bij deze bepaling van het ontwerp moet de volgende opmerking worden gemaakt :

Krachtens artikel 83quinquies, § 1, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen komt het toe aan de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering om de taken van algemeen bestuur uit te oefenen die respectievelijk door de provincieraden en de bestendige deputaties van de provincies worden uitgeoefend.

Zoals reeds is opgemerkt in advies nr. L. 26.817/2 van 15 juli 1998 over een ontwerp van wet «betreffende de afgevaardigden en de besturen belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen» treedt het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, wanneer het tussenbeide komt in aangelegenheden die onder de provinciale bevoegdheden ressorteren, niet op als een ondergeschikte entiteit, maar als een deelentiteit. Dat betekent dat het onder geen enkele vorm van toezicht staat.

De aandacht van de steller van het ontwerp wordt er derhalve op gevestigd dat indien het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest weigert zijn aandeel in de kosten voor de kathedrale kerkfabrieken van Sint-Rombouts en Sint-Michiël-en-Goedele ten laste te nemen, de federale Staat het daartoe niet via het toezicht kan dwingen.

Wat dat betreft, stelt de Raad van State vast dat een soortgelijke bepaling als de ontworpen bepaling al bestaat in het samenwerkingsakkoord van 30 mei 1994¹⁶ tussen de federale overheid, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest voor de verplichte overheveling zonder schadeloosstelling, van het personeel en de goederen, rechten en verplichtingen van de

⁸ A la connaissance de la section de législation du Conseil d'Etat, cet accord n'aurait pas fait l'objet d'un assentiment ni de la part de l'Etat fédéral, ni de la part des entités fédérées concernées.

¹⁶ Voorzover de afdeling wetgeving van de Raad van State weet, zou dat akkoord noch door de federale Staat, noch door de betrokken deelentiteiten zijn goedgekeurd.

la province du Brabant flamand, la Région de Bruxelles-Capitale, les Commissions communautaires visées à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises et vers l'autorité fédérale.

Un arrêté royal du 10 avril 1995 portant exécution de la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'archevêché de Malines et la création de l'évêché d'Anvers et de la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes est intervenu pour déterminer la participation respective de la province d'Anvers, de la province du Brabant wallon, de la province du Brabant flamand et de la Région de Bruxelles-Capitale aux charges éventuelles afférentes aux fabriques cathédrales précitées.

Le Conseil d'Etat constate, dès lors, qu'en vertu de l'accord de coopération précité, la Région de Bruxelles-Capitale a marqué son accord sur une participation éventuelle de sa part dans les charges afférentes aux fabriques cathédrales précitées, les conditions de cette participation étant toutefois déterminées par des textes n'ayant plus fait l'objet d'une négociation avec la Région de Bruxelles-Capitale.

Eu égard aux principes constitutionnels de l'égalité et de non-discrimination consacrés aux articles 10 et 11 de la Constitution et de l'interprétation qu'en donne la Cour d'arbitrage, il revient à l'auteur du projet ainsi qu'au Parlement de s'interroger sur les raisons objectives qui justifieraient le maintien d'une telle différence de traitement.

Article 4

Si on considère que le législateur fédéral est compétent pour instaurer une tutelle générale sur les actes des fabriques d'églises dans le cadre de la tutelle spécifique consacrée à l'article 7, alinéa 1er, b), de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, cette disposition du projet appelle les remarques suivantes :

1. L'intention de l'auteur du projet en instaurant cette tutelle générale, telle qu'elle est exprimée dans l'exposé des motifs, est de combler un vide juridique dû à la codification de la loi communale et à la régionalisation de la matière.

Compte tenu du fait qu'il existe déjà dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes, des mécanismes de tutelle pour des actes particuliers des fabriques d'églises comme les budgets et les comptes, il serait bon de préciser, comme en ont convenu les représentants du ministre, que cette tutelle générale ne portera pas sur de tels actes.

2. Plutôt que d'utiliser les termes «chef diocésain», dans les articles en projet, mieux vaut utiliser l'expression «autorité cultuelle compétente», dans le souci de préserver l'autonomie des cultes pour leur organisation interne.

3. L'article 15bis en projet est directement inspiré de l'article 264 de la Nouvelle loi communale.

province Brabant naar de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschapscommissies bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, en naar de federale overheid.

Het respectieve aandeel van de provincie Antwerpen, de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest in eventuele kosten voor de genoemde kathedrale kerkfabrieken is vastgesteld bij een koninklijk besluit van 10 april 1995 tot uitvoering van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Mechelen en van de oprichting van het bisdom Antwerpen en van de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten.

De Raad van State stelt dan ook vast dat het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest luidens het genoemde samenwerkingsakkoord ermee heeft ingestemd dat het eventueel zou bijdragen in de kosten voor de genoemde kathedrale kerkfabrieken, waarbij de voorwaarden voor die bijdrage echter bepaald zijn in teksten waarover niet meer met het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest is onderhandeld.

Rekening houdend met de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, vastgelegd in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, en met de uitleg die het Arbitragehof daaraan geeft, dienen de steller van het ontwerp en het Parlement stil te staan bij de objectieve redenen die zouden verantwoorden dat zulk een verschil in behandeling behouden blijft.

Artikel 4

Indien ervan uitgegaan wordt dat de federale wetgever bevoegd is om een algemeen toezicht in te stellen op de handelingen van de kerkfabrieken in het kader van het specifieke toezicht vastgelegd in artikel 7, eerste lid, b), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dienen bij die betrokken bepaling van het ontwerp de volgende opmerkingen te worden gemaakt :

1. De steller van het ontwerp beoogt met het instellen van dat algemene toezicht, zoals is weergegeven in de memorie van toelichting, een juridische leemte te vullen die te wijten is aan de codificatie van de gemeentewet en de regionalisering van de materie.

Aangezien in de wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten het toezicht op bijzondere handelingen van de kerkfabrieken, zoals de begrotingen en de rekeningen, reeds wordt geregeld, is het raadzaam aan te geven dat dat algemene toezicht niet geldt voor zulke handelingen; de vertegenwoordigers van de minister zijn het daarmee eens.

2. Het zou beter zijn in de ontworpen artikelen de woorden «de voor de eredienst bevoegde overheid» te gebruiken in plaats van de woorden «het hoofd van het bisdom», zodat de autonomie van de erediensten wat hun interne organisatie betreft behouden blijft.

3. Het ontworpen artikel 15bis sluit rechtstreeks aan bij artikel 264 van de nieuwe gemeentewet.

Cette disposition prévoit qu'en cas de suspension par le gouverneur de la province de l'acte de la fabrique d'églises, cette décision est notifiée bien entendu à celle-ci, au chef diocésain et au Ministre de la Justice.

Eu égard au fait que ce sont les communes qui doivent prendre en charge les déficits des fabriques d'églises, il serait utile que celles-ci soient également informées de ces décisions de suspension ou d'annulation ou encore de l'envoi d'un commissaire, dans la mesure où elles portent sur des actes des fabriques d'églises ayant un impact sur le budget de ces communes.

4. L'article 15ter en projet s'inspire de l'article 265 de la Nouvelle loi communale. Toutefois, le Conseil d'Etat s'interroge sur les modalités d'intervention de la députation permanente, les actes des fabriques d'églises étant communiqués au gouverneur de la province.

Des explications fournies par les représentants du ministre, il résulte que l'approbation de la députation permanente est parfois exigée dans le cadre d'une tutelle spéciale portant sur certains actes des fabriques d'églises. Cette tutelle spéciale pourrait ainsi être suivie de la tutelle générale. De telles précisions doivent apparaître dans l'exposé des motifs.

Cette disposition prévoit également que l'arrêté d'annulation du gouverneur peut être mis à néant par le Roi, sans indiquer toutefois si cette intervention résulte de sa propre initiative ou si il est préalablement saisi par la fabrique d'églises.

Les représentants du ministre estiment que les deux hypothèses sont possibles. Il convient, dès lors, d'explicitier davantage le texte en projet

5. L'article 15quater en projet manque de clarté. Il semble que la volonté soit de soumettre à la tutelle générale instaurée par le projet, les opérations civiles des fabriques d'églises ainsi que l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas 400.000 francs.

Les tutelles spéciales prévues par le décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques d'églises ne seraient plus d'application. Il ressort cependant des explications fournies par les représentants du ministre que les libéralités qui dépasseraient le montant précité, continueraient à être soumises à ces tutelles spéciales.

Dans un souci de sécurité juridique, des modifications, en ce sens, doivent être directement apportées au décret impérial précité, et notamment aux articles 59 et 62.

6. L'article 15quinquies est directement inspiré de l'article 266 de la Nouvelle loi communale.

Article 5

Les articles 17bis, 17ter, 17quater et 17quinquies en projet sont, dans une large mesure, similaires aux

In deze bepaling staat dat wanneer de provinciegouverneur de handeling van de kerkfabriek schorst, die beslissing uiteraard aan die kerkfabriek, aan het hoofd van het bisdom en aan de Minister van Justitie ter kennis wordt gebracht.

Aangezien de gemeenten de tekorten van de kerkfabrieken voor hun rekening moeten nemen, zou het nuttig zijn dat ook zij op de hoogte worden gebracht van die beslissingen tot schorsing, tot vernietiging of tot het zenden van een commissaris, voorzover deze betrekking hebben op handelingen van de kerkfabrieken die een weerslag hebben op de begroting van die gemeenten.

4. Het ontworpen artikel 15ter sluit aan bij artikel 265 van de nieuwe gemeentewet. De Raad van State stelt zich echter vragen bij de nadere regels voor het optreden van de bestendige deputatie, aangezien de handelingen van de kerkfabrieken aan de provinciegouverneur ter kennis worden gebracht.

Uit de uitleg verstrekt door de vertegenwoordigers van de minister blijkt dat de goedkeuring van de bestendige deputatie soms vereist is in het kader van een bijzonder toezicht op bepaalde handelingen van de kerkfabrieken. Het algemene toezicht zou dan kunnen volgen op dat bijzondere toezicht. Zulke nadere toelichtingen dienen in de memorie van toelichting te worden opgenomen.

In deze bepaling staat ook dat het vernietigingsbesluit van de gouverneur door de Koning teniet kan worden gedaan; er wordt evenwel niet aangegeven of Hij dat doet op eigen initiatief dan wel of Hij vooraf door de kerkfabriek wordt geëideerd.

De vertegenwoordigers van de minister zijn van oordeel dat de beide gevallen mogelijk zijn. De ontworpen regeling dient derhalve preciezer te worden geformuleerd.

5. Het ontworpen artikel 15quater is onduidelijk. Het lijkt de bedoeling te zijn de civielrechtelijke handelingen van de kerkfabrieken en de inontvangstneming van giften beneden de 400.000 frank te onderwerpen aan het algemene toezicht dat bij het ontwerp wordt ingesteld.

Het bijzondere toezicht waarin het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken voorziet, zou niet meer van toepassing zijn. Uit de uitleg van de vertegenwoordigers van de minister blijkt echter dat de giften die het genoemde bedrag overschrijden, aan dat bijzondere toezicht onderworpen zouden blijven.

Uit het oogpunt van de rechtszekerheid moeten wijzigingen in die zin rechtstreeks in het genoemde keizerlijk decreet worden aangebracht, en meer bepaald in de artikelen 59 en 62.

6. Artikel 15quinquies sluit rechtstreeks aan bij artikel 266 van de nieuwe gemeentewet.

Artikel 5

De ontworpen artikelen 17bis, 17ter, 17quater en 17quinquies lopen grotendeels gelijk met de ontworpen

articles 15bis à 15quinquies en projet. Il est, dès lors, fait référence aux observations formulées sous ces dispositions.

Le Conseil d'Etat se demande s'il ne serait pas utile que les provinces soient informées des décisions de suspension, d'annulation et d'envoi d'un commissaire étant donné qu'il leur appartient de supporter les charges afférentes aux fabriques cathédrales. Cette information ne porterait que sur les actes ayant une répercussion sur le budget des provinces.

Article 7

Les administrations chargées de la gestion des intérêts matériels et financiers des cultes protestant, anglican et israélite portent le nom de conseils d'administration. De l'accord des représentants du ministre, il est préférable d'utiliser cette expression.

Article 8

1. L'alinéa 2 de l'article 19bis en projet utilise l'expression «l'organe représentatif de l'ensemble de l'Eglise orthodoxe». Le Conseil d'Etat s'interroge sur le sens du terme «ensemble».

Les représentants du ministre ont expliqué qu'à l'intérieur de certains cultes, dont le culte orthodoxe, il existe des groupes religieux distincts.

L'attitude qui a toujours prévalu au sein de l'administration des cultes, est de ne pas intervenir dans ces conflits internes et de n'avoir qu'un seul interlocuteur pour chaque culte.

Le terme «ensemble» doit, dès lors, être compris comme réunissant toutes les diversités d'un même culte.

Le Conseil d'Etat constate cependant qu'une telle expression n'est pas utilisée pour les autres cultes et doute de sa compatibilité avec le principe constitutionnel de la non-ingérence de l'Etat dans l'organisation interne des cultes.

Une telle expression a pour conséquence que les mouvements dissidents de certains cultes seraient obligés de s'intégrer dans les structures de ces cultes pour bénéficier de la reconnaissance légale de l'Etat belge.

Le Conseil d'Etat émet également de sérieux doutes sur la compatibilité d'un tel raisonnement avec le principe constitutionnel de la liberté d'association et plus particulièrement avec la liberté de ne pas s'associer.

2. Le Conseil d'Etat n'aperçoit pas pour quelle raison les opérations civiles et l'acceptation des libéralités pour les administrations chargées de la gestion des intérêts matériels et financiers des cultes islamique et orthodoxe ne sont pas soumises au régime de tutelle prévu par l'article 17quater en projet.

artikelen 15bis tot 15quinquies. Er wordt dan ook verwezen naar de opmerkingen die bij die bepalingen zijn gemaakt.

De Raad van State vraagt zich af of het niet nuttig zou zijn voor te schrijven dat de provincies op de hoogte worden gebracht van de beslissingen tot schorsing, tot vernietiging of tot het zenden van een commissaris, aangezien zij de kosten voor de kathedrale kerkfabrieken moeten dragen. De desbetreffende informatie zou alleen betrekking hebben op de handelingen die een weerslag hebben op de begroting van de provincies.

Artikel 7

De besturen die belast zijn met het beheer van de materiële en financiële belangen van de protestantse, de anglicaanse en de Israëlitische eredienst worden raden van bestuur genoemd. De vertegenwoordigers van de minister zijn het ermee eens dat het beter zou zijn die benaming te gebruiken.

Artikel 8

1. In het tweede lid van het ontworpen artikel 19bis spreekt men van «het representatief orgaan van het geheel van de orthodoxe kerk». De Raad van State vraagt zich af wat precies bedoeld wordt met «geheel».

De vertegenwoordigers van de minister hebben uitgelegd dat binnen bepaalde erediensten, waaronder de orthodoxe, onderscheiden religieuze groeperingen bestaan.

Binnen het bestuur van de erediensten is er altijd voor geopteerd niet tussenbeide te komen in die interne conflicten en slechts met één gesprekspartner te werken voor iedere eredienst.

De term «geheel» moet bijgevolg begrepen worden als de verzameling van de verschillende strekkingen binnen eenzelfde eredienst.

De Raad van State stelt echter vast dat zulk een formulering niet gebruikt is voor de andere erediensten en twijfelt eraan of ze verzoenbaar is met het grondwettelijke beginsel van niet-inmenging van de Staat in de interne organisatie van de erediensten.

Zulk een formulering heeft tot gevolg dat de dissidente stromingen binnen bepaalde erediensten verplicht zouden zijn zich te integreren in de structuren van die erediensten om wettelijk te kunnen worden erkend door de Belgische Staat.

De Raad van State betwijfelt bovendien ten eerste of zulk een redenering wel strookt met het grondwettelijke beginsel van de vrijheid van vereniging, en meer in het bijzonder van de vrijheid om zich niet te verenigen.

2. De Raad van State ziet niet in waarom het toezicht waarin het ontworpen artikel 17quater voorziet niet geldt voor de civielrechtelijke handelingen en de inontvangstneming van de giften voor de besturen belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de islamitische en de orthodoxe eredienst.

3. En tant que l'alinéa 7 prévoit une intervention financière à charge de la Région de Bruxelles-Capitale, il est fait référence à l'observation formulée sous les articles 2 et 3 du projet.

Article 9

L'article 20bis en projet est, dans sa dernière partie, une paraphrase de l'article 83quinquies, § 1er, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises.

Outre que cette dernière partie est, dès lors, inutile, il n'appartient pas au législateur ordinaire de régler cette question en tant qu'elle concerne les compétences et le fonctionnement des organes de la Région de Bruxelles-Capitale.

Seule la phrase suivante sera donc maintenue :

«Art. 20bis Pour l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, le gouverneur de cet arrondissement exerce les compétences attribuées au gouverneur de province en vertu des dispositions sur le temporel des cultes.».

Article 10

Cette disposition prévoit que les articles 3, 8 et 9 en projet auront un effet rétroactif au 1er janvier 1995. Des explications données par le commentaire de cette disposition, il résulte que cette date correspond à celle de l'installation des provinces du Brabant wallon et du Brabant flamand et à celle de la disparition de la province sur le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale.

Le Conseil d'Etat n'aperçoit, cependant, pas pourquoi une telle rétroactivité devrait concerner les mécanismes de tutelle prévus à l'article 19bis en projet. Seuls les alinéas 1er et 7 de cette disposition peuvent être assortis d'un tel effet rétroactif.

Observation finale

Le texte néerlandais du projet est susceptible d'amélioration. A titre d'exemple, certaines propositions à ce sujet sont faites dans la version néerlandaise du présent avis.

3. Voorzover het zevende lid voorziet in een financiële tegemoetkoming ten laste van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, wordt verwezen naar de opmerking gemaakt bij de artikelen 2 en 3 van het ontwerp.

Artikel 9

Het laatste gedeelte van het ontworpen artikel 20bis is een parafrase van artikel 83quinquies, § 1, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen.

Afgezien van het feit dat dit laatste gedeelte bijgevolg overbodig is, komt het niet toe aan de gewone wetgever om die kwestie te regelen voorzover zij betrekking heeft op de bevoegdheden en de werkwijze van de organen van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Alleen de volgende zin blijft dus behouden :

«Art. 20bis Voor het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad oefent de gouverneur van dat arrondissement de bevoegdheden uit die krachtens de bepalingen op de temporeliën van de erediensten aan de provinciegouverneur zijn toegekend.».

Artikel 10

Luidens deze bepaling hebben de artikelen 2, 3, 8 en 9 van het ontwerp van wet terugwerkende kracht tot 1 januari 1995. Uit de uitleg gegeven in de toelichting bij deze bepaling blijkt dat deze datum overeenstemt met de datum van oprichting van de provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant en met de datum van het verdwijnen van de provinciestructuur op het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

De Raad van State ziet echter niet in waarom zulk een terugwerkende kracht zou moeten gelden voor de toezichtsregelingen waarin het ontworpen artikel 19bis voorziet. Alleen het eerste en het zevende lid van deze bepaling kunnen zulk een terugwerkende kracht krijgen.

Slotopmerking

De Nederlandse tekst van het ontwerp is voor verbetering vatbaar. Onder voorbehoud van de hierboven gemaakte opmerkingen vervange men bijvoorbeeld in artikel 4 de woorden «dwangvoogdij», «akten» en «burgerlijke handelingen» respectievelijk door de woorden «dwingend toezicht», «handelingen» en «civielrechtelijke handelingen»; deze opmerking geldt voor het gehele ontwerp. In artikel 8 (ontworpen artikel 19bis, tweede lid) schrijve men «De contacten met de burgerlijke overheid worden verzorgd door ...». In het ontworpen artikel 19bis, tweede lid, schrijve men «... op de wijze omschreven in ...». In het derde lid van dat artikel vervange men het woord «overgemaakt» door het woord «overgezonden». In het laatste lid schrijve men «... komen ten laste van ...» in plaats van «... zijn ten laste van ...».

La chambre était composée de

Messieurs :

J.-J. STRYCKMANS, *président*,

Y. KREINS,

P. QUERTAINMONT, *conseillers d'Etat*,

P. GOTHOT, *assesseurs de la*

J. van COMPERNOLLE, *section de législation*,

Madame :

B. VIGNERON, *greffier assumé*.

Le rapport a été présenté par Mme P. VANDERNACHT, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par M. C. NIKIS, référendaire adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. J.-J. STRYCKMANS.

Le Greffier,

B. VIGNERON

Le Président,

J.-J. STRYCKMANS

De kamer was samengesteld uit

de Heren :

J.-J. STRYCKMANS, *voorzitter*,

Y. KREINS,

P. QUERTAINMONT, *staatsraden*,

P. GOTHOT, *assessoren van de*

J. van COMPERNOLLE, *afdeling wetgeving*,

Mevrouw :

B. VIGNERON, *toegevoegd griffier*.

Het verslag werd uitgebracht door Mevr. P. VANDERNACHT, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. C. NIKIS, adjunct-referendaris.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. J.-J. STRYCKMANS.

De Griffier,

B. VIGNERON

De Voorzitter,

J.-J. STRYCKMANS

PROJET DE LOI

ALBERT II, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,
SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Ministre de la Justice est chargé de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives et de déposer à la Chambre des représentants, le projet de loi dont la teneur suit:

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 2 de la loi du 5 avril 1962 reconnaissant les modifications de l'archevêché de Malines et la création de l'évêché d'Anvers, les mots «la province de Brabant» sont remplacés par les mots «la province du Brabant wallon, la province du Brabant flamand, l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale».

Art. 3

L'article 4 de la même loi est remplacé par les dispositions suivantes:

«Art. 4. Le Roi fixe la participation de la province d'Anvers, de la province du Brabant wallon, de la province du Brabant flamand et de la Région de Bruxelles-Capitale aux charges provinciales afférentes aux fabriques cathédrales de Saint-Rombaut et des Saints-Michel-et-Gudule, en proportion de la population comprise dans l'archidiocèse conformément à l'article 111 du décret impérial du 30 décembre 1809 concernant les fabriques d'église.»

Art. 4

Il est inséré, dans la loi du 4 mars 1870 sur le temporel des cultes, un chapitre *Ibis* intitulé «De la tutelle générale et de la tutelle coercitive», comprenant les articles 15*bis*, 15*ter*, 15*quater* et 15*quinquies*, rédigés comme suit:

WETSONTWERP

ALBERT II, ROI DES BELGES,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Justitie is gelast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in te dienen:

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 2 van de wet van 5 april 1962 houdende erkenning van de wijzigingen aan het aartsbisdom Antwerpen worden de woorden «de provincie Brabant» vervangen door de woorden «de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant, het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad».

Art. 3

Artikel 4 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepalingen:

«Art. 4. De Koning bepaalt het aandeel van de provincie Antwerpen, de provincie Vlaams-Brabant, de provincie Waals-Brabant en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest in de provinciële lasten voor de kathedrale kerkfabrieken Sint-Rombouts en Sint-Michielen-Goedele in verhouding tot de in het aartsbisdom begrepen bevolking overeenkomstig artikel 111 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 betreffende de kerkfabrieken.»

Art. 4

In de wet van 4 maart 1870 op de temporalien van de erediensten wordt een hoofdstuk *Ibis* ingevoegd met als opschrift «Algemeen toezicht en dwangvoogdij», bevattende de artikelen 15*bis*, 15*ter*, 15*quater* en 15*quinquies*, luidend als volgt:

CHAPITRE IER*bis*

De la tutelle générale sur les actes et de la tutelle coercitive sur les membres des fabriques d'église

Section 1re

De la tutelle générale

Art. 15*bis*

Le gouverneur de province peut, par un arrêté motivé, suspendre l'exécution de l'acte par lequel une fabrique d'église sort de ses attributions, viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté de suspension doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte auprès du gouverneur de province; il est immédiatement notifié à la fabrique d'église, qui en prend connaissance sans délai et peut justifier l'acte suspendu, à l'autorité cultuelle compétente, au Ministre de la Justice et au Collège du bourgmestre et échevins de la commune intéressée, au cas où l'acte entraîne une incidence budgétaire.

La fabrique d'église dont l'acte est régulièrement suspendu peut le retirer.

Passé le délai prévu à l'article 15ter, la suspension est levée.

Art. 15*ter*

Le gouverneur de province peut, par un arrêté motivé, annuler l'acte par lequel une fabrique d'église viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté d'annulation doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte auprès du gouverneur de province, ou, le cas échéant, dans les quarante jours de l'approbation de l'acte par la députation permanente du conseil provincial ou de la réception auprès du gouverneur de province de l'acte par lequel la fabrique d'église a pris connaissance de la suspension.

L'arrêté d'annulation pris par le gouverneur est notifié immédiatement aux intéressés, à l'autorité cultuelle compétente, au Ministre de la Justice et au Collège du bourgmestre et échevins, au cas où l'acte

HOOFDSTUK I*bis*

Algemeen toezicht op de akten en dwangvoogdij op de leden van de kerkfabrieken

Afdeling 1

Algemeen toezicht

Art. 15*bis*

De provinciegouverneur kan, bij een met redenen omkleed besluit, de uitvoering schorsen van de beslissing waarbij een kerkfabriek haar bevoegheid te buiten gaat, de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het schorsingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing bij de provinciegouverneur is ingekomen; van het schorsingsbesluit wordt dadelijk kennis gegeven aan de kerkfabriek, die er onverwijld kennis van neemt en de geschorste beslissing kan rechtvaardigen, aan de voor de eredienst bevoegde overheid, aan de Minister van Justitie en aan het College van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeente, voor zover de handeling een budgétaire weerslag met zich meebrengt.

De kerkfabriek wier beslissing regelmatig wordt geschorst, kan ze intrekken.

Na het verstrijken van de termijn bepaald in artikel 15ter, is de schorsing opgeheven.

Art. 15*ter*

De provinciegouverneur kan, bij een met redenen omkleed besluit, de beslissing vernietigen waarbij een kerkfabriek de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het vernietigingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing bij de provinciegouverneur is ingekomen, of, in voorkomend geval, binnen veertig dagen nadat ze door de bestendige deputatie van de provincieraad goedgekeurd is of nadat de akte waaruit blijkt dat de kerkfabriek kennis heeft genomen van de schorsing, bij de provinciegouverneur is ingekomen.

Het door de gouverneur genomen vernietigingsbesluit wordt onmiddellijk, bij een ter post aangetekend schrijven, ter kennis gebracht van de betrokkenen, de voor de eredienst bevoegde overheid, de

entraîne une incidence budgétaire, par lettre recommandée à la poste et publié par extrait au «Mémorial administratif».

L'arrêté d'annulation du gouverneur peut, sans préjudice de son exécution immédiate, être mis à néant par le Roi, sur proposition du Ministre de la Justice, dans le délai d'un mois à compter du jour où une expédition pour notification en a été envoyée à la fabrique d'église sous pli recommandé à la poste.

Art. 15quater

Les opérations civiles et l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas quatre cents mille francs sont soumises à la tutelle générale. La liste de ces actes est transmise au gouverneur de province à l'issue de chaque trimestre civil.

Le Roi peut adapter à l'évolution monétaire le montant fixé à l'alinéa précédent.

Section 2

De la tutelle coercitive

Art. 15quinquies

Le gouverneur de province peut, après deux avertissements consécutifs constatés par la correspondance, charger un ou plusieurs commissaires de se transporter sur les lieux aux frais personnels des membres de la fabrique d'église en retard de satisfaire aux avertissements, à l'effet de recueillir les renseignements ou observations demandés, ou de mettre à exécution les mesures prescrites par les lois, décrets, ordonnances, règlements généraux et arrêtés de l'Etat, des Communautés, des Régions et des institutions provinciales.

L'envoi d'un ou de plusieurs commissaires est immédiatement communiqué par le gouverneur à l'autorité culturelle compétente, au Ministre de la Justice et au Collège du bourgmestre et échevins, au cas où l'acte entraîne une incidence budgétaire.

La rentrée des frais à charge des membres de la fabrique d'église est poursuivie, comme en matière de contributions directes, par le receveur de l'Etat, sur l'exécutoire du gouverneur.

Dans tous les cas, un recours au Roi est ouvert.»

Minister van Justitie en aan het College van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeente, voor zover de handeling een budgettaire weerslag met zich meebrengt en bij uittreksel bekendgemaakt in het «Bestuursmemoriaal».

Het vernietigingsbesluit van de gouverneur kan, onverminderd de onmiddellijke toepassing ervan, door de Koning, op voorstel van de Minister van Justitie, worden teniet gedaan binnen een maand te rekenen van de dag waarop bij een ter post aangetekend schrijven een afschrift van voormeld besluit ter kennisgeving aan de kerkfabriek is gezonden.

Art. 15quater

De burgerlijke handelingen en de aanneming van giften waarvan het bedrag vierhonderdduizend frank niet overschrijdt, zijn aan het algemeen toezicht onderworpen. De lijst van die handelingen wordt na afloop van elk kalenderkwartaal toegezonden aan de provinciegouverneur.

De Koning kan het bedrag dat in het voorgaande lid wordt vastgelegd, aanpassen aan de muntontwikkeling.

Afdeling 2

Dwangvoogdij

Art. 15quinquies

Na twee opeenvolgende, uit de briefwisseling blijvende waarschuwingen, kan de provinciegouverneur een of meer commissarissen gelasten zich ter plaatse te begeven, op de persoonlijke kosten van de leden van de kerkfabriek die verzuimd hebben aan de waarschuwingen gevolg te geven, teneinde de gevraagde inlichtingen of opmerkingen in te zamelen of de maatregelen ten uitvoer te brengen die zijn voorgeschreven bij de wetten, decreten, ordonnances, algemene reglementen en besluiten van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten en de provinciale instellingen.

Het sturen van een of meer commissarissen wordt door de gouverneur onmiddellijk aan de voor de eredienst bevoegde overheid, aan de Minister van Justitie en aan het College van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeente, voor zover de handeling een budgettaire weerslag met zich meebrengt, medegedeeld.

De invordering van de kosten ten laste van de leden van de kerkfabriek geschiedt, zoals inzake directe belastingen, door de rijksontvanger, nadat de gouverneur het bevelschrift uitvoerbaar heeft verklaard.

In alle gevallen staat beroep open bij de Koning.»

Art. 5

Il est inséré, dans la même loi, un chapitre IIbis intitulé «De la tutelle générale et de la tutelle coercitive», comprenant les articles 17bis, 17ter, 17quater et 17quinquies, rédigés comme suit:

CHAPITRE IIbis

De la tutelle générale sur les actes et de la tutelle coercitive sur les membres des fabriques cathédrales

Section 1re

De la tutelle générale

Art. 17bis

Le Ministre de la Justice peut, par un arrêté motivé, suspendre l'exécution de l'acte par lequel une fabrique cathédrale sort de ses attributions, viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté de suspension doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte au ministère de la justice.

Il est immédiatement notifié à la fabrique cathédrale intéressée, qui en prend connaissance sans délai et qui peut justifier l'acte suspendu, ainsi qu'à l'autorité cultuelle compétente et à la députation permanente du conseil provincial, au cas où l'acte entraîne une incidence budgétaire.

La fabrique cathédrale dont l'acte est régulièrement suspendu peut le retirer.

Passé le délai prévu à l'article 17ter, la suspension est levée.

Art. 17ter

Le Roi peut, par un arrêté motivé, annuler l'acte par lequel une fabrique cathédrale viole la loi ou blesse l'intérêt général.

L'arrêté d'annulation doit intervenir dans les quarante jours de la réception de l'acte de la fabrique cathédrale au ministère de la justice ou de la réception au ministère de la justice de l'acte par lequel la

Art. 5

In dezelfde wet wordt een hoofdstuk IIbis ingevoegd, met als opschrift «Algemeen toezicht en dwangvoogdij», bevattende de artikelen 17bis, 17ter, 17quater en 17quinquies, luidend als volgt:

HOOFDSTUK IIbis

Algemeen toezicht op de akten en dwangvoogdij op de leden van de kathedrale kerkfabrieken

Afdeling 1

Algemeen toezicht

Art. 17bis

De Minister van Justitie kan, bij een met redenen omkleed besluit, de uitvoering schorsen van de beslissing waarbij een kathedrale kerkfabriek haar bevoegdheid te buiten gaat, de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het schorsingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de beslissing op het ministerie van justitie is ingekomen.

Van het schorsingsbesluit wordt dadelijk kennis gegeven aan de kathedrale kerkfabriek, die er onverwijld kennis van neemt en de geschorste beslissing kan rechtvaardigen, aan de voor de eredienst bevoegde overheid en aan de bestendige deputatie van de provincieraad, voor zover de handeling een budgétaire weerslag met zich meebrengt.

De kathedrale kerkfabriek wier beslissing regelmatig wordt geschorst, kan ze intrekken.

Na het verstrijken van de termijn bepaald in artikel 17ter, is de schorsing opgeheven.

Art. 17ter

De Koning kan, bij een met redenen omkleed besluit, de beslissing vernietigen waarbij een kathedrale kerkfabriek de wet schendt of het algemeen belang schaadt.

Het vernietigingsbesluit moet worden genomen binnen veertig dagen nadat de akte van de kathedrale kerkfabriek op het ministerie van justitie is toegekomen of binnen veertig dagen nadat de akte waar-

fabrique cathédrale a pris connaissance de la suspension.

L'arrêté d'annulation est immédiatement notifié, par lettre recommandée à la poste, aux intéressés, à l'autorité culturelle compétente et à la députation permanente du conseil provincial, au cas où l'acte entraîne une incidence budgétaire, et publié par extrait au Moniteur belge.

Art. 17quater

Les opérations civiles et l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas quatre cents mille francs sont soumises à la tutelle générale. La liste de ces actes est transmise au Ministre de la Justice à l'issue de chaque trimestre civil.

Le Roi peut adapter à l'évolution monétaire le montant fixé à l'alinéa précédent.

Section 2

De la tutelle coercitive

Art. 17quinquies

Le Roi peut, après deux avertissements consécutifs constatés par la correspondance, charger un ou plusieurs commissaires de se transporter sur les lieux, aux frais personnels des membres de la fabrique cathédrale en retard de satisfaire aux avertissements, à l'effet de recueillir les renseignements ou observations demandés, ou de mettre à exécution les mesures prescrites par les lois, décrets, ordonnances, règlements généraux et arrêtés de l'Etat, des Communautés et des Régions.

L'envoi d'un ou plusieurs commissaires est immédiatement communiqué par le Ministre de la Justice à l'autorité culturelle compétente et à la députation permanente du conseil provincial, au cas où l'acte entraîne une incidence budgétaire.

La rentrée des frais à charge des membres de la fabrique cathédrale est poursuivie comme en matière de contributions directes, par le receveur de l'Etat, sur l'exécutoire du Roi «

bij de kathedrale kerkfabriek kennis heeft genomen van het schorsingsbesluit op het ministerie van justitie is toegekomen.

Het vernietigingsbesluit wordt onmiddellijk bij een ter post aangetekend schrijven ter kennis gebracht van de kathedrale kerkfabriek, van de voor de eredienst bevoegde overheid en van de bestendige deputatie van de provincieraad, voor zover de handeling een budgettaire weerslag met zich meebrengt en bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Art. 17quater

De burgerlijke handelingen en de aanneming van giften waarvan het bedrag vierhonderdduizend frank niet overschrijdt, zijn aan het algemeen toezicht onderworpen. De lijst van die handelingen wordt na afloop van elk kalenderkwartaal toegezonden aan de Minister van Justitie.

De Koning kan het bedrag dat in het voorgaande lid wordt vastgesteld, aanpassen aan de muntontwikkeling.

Afdeling 2

Dwangvoogdij

Art. 17quinquies

Na twee achtereenvolgende, uit de briefwisseling blijkende waarschuwingen, kan de Koning een of meer commissarissen gelasten zich ter plaatse te begeven, op de persoonlijke kosten van de leden van de kathedrale kerkfabriek die verzuimd hebben aan de waarschuwing gevolg te geven, ten einde de gevraagde inlichtingen of opmerkingen in te zamelen of de maatregelen ten uitvoer te brengen die zijn voorgeschreven bij de wetten, decreten, ordonnances, algemene reglementen en besluiten van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten.

Het besluit tot het sturen van een of meerdere commissarissen wordt onmiddellijk door de Minister van Justitie aan de voor de eredienst bevoegde overheid en aan de bestendige deputatie van de provincieraad, voor zover de handeling een budgettaire weerslag met zich meebrengt, medegedeeld.

De invordering van de kosten ten laste van de leden van de kathedrale kerkfabriek geschiedt, zoals inzake directe belastingen, door de rijksontvanger, nadat de Koning het bevelschrift uitvoerbaar heeft verklaard.»

Art. 6

L'intitulé du chapitre III de la même loi est remplacé par l'intitulé suivant: «De la comptabilité du temporel des autres cultes reconnus ainsi que de la tutelle générale et de la tutelle coercitive».

Art. 7

L'article 18 de la même loi est remplacé par les dispositions suivantes:

«Art. 18. Les dispositions du chapitre 1er relatives aux budgets et aux comptes et les dispositions du chapitre 1er bis relatives à la tutelle générale et à la tutelle coercitive sont également applicables aux conseils d'administration des églises protestante, anglicane et israélite, en ce qui concerne les rapports de ces conseils avec l'autorité civile.»

Art. 8

L'article 19bis de la même loi, inséré par la loi du 19 juillet 1974 et modifié par les lois des 17 avril 1985 et 18 juillet 1991, est remplacé par les dispositions suivantes: «Les administrations propres aux cultes islamique et orthodoxe sont organisées de la manière prévue par l'article 19 sur le territoire des provinces et de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

Les rapports avec l'autorité civile sont assurés par l'organe représentatif du culte islamique et l'organe représentatif de l'église orthodoxe.

La tutelle de ces administrations est exercée par le Ministre de la Justice de la manière prévue par les dispositions du chapitre IIbis. Cependant, leur création ainsi que les opérations civiles qu'elles effectuent et l'acceptation des libéralités qui leur sont faites, sont soumises à l'autorisation du Roi après avis des députations permanentes des conseils provinciaux intéressés.

A cet effet, les demandes de création d'une administration sont transmises au Ministre de la Justice par l'organe représentatif du culte. Les délibérations relatives aux opérations civiles et aux libéralités sont communiquées aux députations permanentes du conseil provincial qui donnent leur avis dans le mois de cette communication. Copie de ces délibérations est communiquée au Ministre de la Justice. Les avis sont réputés favorables s'ils n'ont pas été donnés dans ce délai.

Art. 6

Het opschrift van het hoofdstuk III van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende opschrift: «Boekhouding van de temporalien van de andere erkende erediensten evenals het algemeen toezicht en de dwangvoogdij».

Art. 7

Artikel 18 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 18. De bepalingen van het hoofdstuk I betreffende de begrotingen en de rekeningen en de bepalingen van het hoofdstuk Ibis betreffende het algemeen toezicht en de dwangvoogdij zijn eveneens toepasselijk op de raden van bestuur van de protestantse, anglikaanse en israëlsche Kerken, voor wat betreft de betrekkingen van deze raden met de burgerlijke overheid.»

Art. 8

Artikel 19bis van dezelfde wet ingevoegd door de wet van 19 juli 1974 en gewijzigd bij de wetten van 17 april 1985 en 18 juli 1991, wordt vervangen door de volgende bepalingen: «De besturen die eigen zijn aan de islamitische en orthodoxe erediensten worden op de door artikel 19 bepaalde wijze ingericht op het grondgebied van de provincies en van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

De betrekkingen met de burgerlijke overheid worden verzekerd door het representatief orgaan van de islamitische eredienst en door het representatief orgaan van de orthodoxe kerk.

Het toezicht op die besturen wordt uitgeoefend door de Minister van Justitie op de wijze voorzien bij de bepalingen van het hoofdstuk IIbis. Voor hun oprichting alsook voor de burgerlijke handelingen die zij verrichten en de aanneming van giften die hun gedaan worden, is evenwel de machtiging van de Koning vereist, na advies van de bestendige deputaties van de betrokken provincieraden.

Daartoe worden de aanvragen tot oprichting van een bestuur overgemaakt aan de Minister van Justitie door het representatief orgaan van de eredienst. De beslissingen betreffende de burgerlijke handelingen en giften worden toegezonden aan de bestendige deputaties van de provincieraad die hun advies uitbrengen binnen een maand na die mededeling. Een afschrift van die beslissingen wordt aan de Minister van Justitie gezonden. De adviezen worden geacht gunstig te zijn indien zij niet binnen die termijn zijn uitgebracht.

Toutefois, les opérations civiles et l'acceptation des libéralités dont le montant ne dépasse pas quatre cents mille francs sont soumises à la tutelle générale. La liste de ces actes est transmise au Ministre de la Justice par les administrations propres au culte à l'issue de chaque trimestre civil.

Le Roi peut adapter à l'évolution monétaire le montant fixé à l'alinéa précédent.

Les interventions financières incombant aux communes en faveur des ministres et des administrations des cultes visés aux articles précédents incombent, en ce qui concerne les cultes islamique et orthodoxe, aux provinces et à la Région de Bruxelles-Capitale. »

Art. 9

La même loi est complétée comme suit: «Art.20bis. En vertu des dispositions sur le temporel des cultes, pour l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, le Gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, exerce les compétences attribuées au gouverneur de province et le Gouvernement et le Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale exercent les compétences, attribuées à la députation permanente et au conseil provincial.

Art. 10

Dans l'article 59, alinéa 2 du décret impérial concernant les fabriques d'églises sont insérés entre les mots «envoyé» et «au Ministre de la Justice» les mots «si le montant de ces dons ou legs dépasse quatre cents mille francs.»

Art. 11

Dans l'article 62, in fine du même décret impérial sont ajoutés les mots «si le montant dépasse quatre cents mille francs.»

Echter de burgerlijke handelingen en de aanneming van giften waarvan het bedrag vierhonderdduizend frank niet overschrijdt, zijn onderworpen aan het algemeen toezicht. De lijst van die handelingen wordt door de besturen die eigen zijn aan de eredienst na afloop van elk kalenderkwartaal toegezonden aan de Minister van Justitie.

De Koning kan het bedrag dat in het voorgaande lid wordt vastgesteld, aanpassen aan de muntontwikkeling.

De geldelijke tegemoetkomingen van de gemeenten ten voordele van de bedienaars en de besturen der erediensten bepaald in de vorige artikelen, zijn ten laste van de provincies en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest wat de islamitische en orthodoxe erediensten betreft».

Art. 9

Dezelfde wet wordt aangevuld als volgt: «Art. 20bis. Wat de temporeliën van de eredienst betreft, voor het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, oefent de gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad de bevoegdheden uit die aan de provinciegouverneur worden toegewezen en oefenen de Regering en de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest de bevoegdheden uit die aan de bestendige deputatie en de provincieraad worden toegewezen.

Art. 10

In artikel 59, alinea 2 van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkfabrieken worden tussen de woorden «zal» en «aan de Minister van Justitie» volgende woorden ingevoegd «indien het bedrag van de giften of schenkingen vierhonderdduizend frank overschrijdt.»

Art. 11

Aan artikel 62, in fine van hetzelfde keizerlijk decreet worden de woorden «indien het bedrag vierhonderdduizend frank overschrijdt» toegevoegd.

Art. 12

Les articles 2, 3, 8, alinéa 1 et 7 et article 9 de cette loi produisent leurs effets le 1er janvier 1995.

Donné à Bruxelles, le 27 octobre 1998.

ALBERT

PAR LE ROI:

Le ministre de la Justice,

T. VAN PARYS

Art. 12

De artikelen 2, 3, 8, alinea 1 en 7 en artikel 9 van deze wet hebben uitwerking met ingang van 1 januari 1995.

Gegeven te Brussel, 27 oktober 1998.

ALBERT

VAN KONINGSWEGE:

De minister van Justitie,

T. VAN PARYS